

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana,
Knafljeva ul. št. 5/II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 11.—, polletno 22.—
celoletno 44.— dinarjev; za inozemstvo: četrletno 15.—
polletno 30.—, celoletno 60.— dinarjev

Zgodovinski značaj Ducejevega govora

Ob prvi obletnici vstopa Italije v vojno je Duce podal razvoj velikih dogodkov

Stefani poroča iz Rima:

Seja fašistične in korporacijske zbornice 10. t. m., ki se je sestala ob prvi obletnici vstopa Italije v vojno, je dobila naravnost zgodovinski značaj spritjo velikega govora, ki ga je na njej imel Duce, Vodja Fašizma, Ustanovitelj Imperija in Predsednik Vlade. Seja je bila napovedana za 17. uro, toda že mnogo prej so bile vse klopi v dvorani zasedene in po vseh galerijah je bilo polno odličnih osebnosti. V dvorski tribuni so se zbrali vojni ranjenci, ki jim je bila ta loža dana na razpolago od Kralja in Cesarja. Seji so prisostvovala mnogoštevilna zastopstva vojske, mornarice, letalstva, milice, Fašistične stranke, fašističnih vseučiliških skupin, invalidov, družin padlih in drugih nacionalnih organizacij. Prisostvovali so člani Velikega fašističnega sveta, ministri, državni podtajniki, Fašistične nacionalni direktorij, pokrajinski zvezni tajniki in vsi ostali člani Fašističnega nacionalnega sveta in člani korporacij. Seji je predsedoval Dino Grandi.

Viharne počastitve Duceju ob vstopu v zbornico

Seja so je pričela točno ob 17. Tajnik Scarfiotti je prečital zapisnik zadnje seje z dne 23. aprila, ki je bil odobren. Prav tedaj je vstopil v dvorano Duce. Vsa Zbornica se je dvignila in prav tako tudi vse občinstvo v ložah ter priredila Duceju dolge, viharne ovacije. Vedno znova je ponavljala njegovo ime: Duce! Duce! Na

predsednikov poziv: Pozdrav Duceju! je vsa dvorana gromko odgovorila: Nam! Manifestacije vdanosti in zvestobe, ki so se jim pridružili tudi vsi ljudje po ložah in tribunah, so trajale več minut in so vedno bolj naraščale. Duce se je zahvalil z rimskim pozdravom.

Zakon o ustanovitvi Ljubljanske pokrajine sprejet

Na dnevnem redu je bila uzakonitev Kraljevega zakonskega dekreta št. 452 z dne 18. maja

1941-XIX o ureditvi dalmatinskih teritorijev, ki so pripadli Kraljevini Italiji ter Kraljevskega zakonskega dekreta št. 291 z dne 3. maja 1941-XIX o ustanovitvi Ljubljanske pokrajine. Predsednik je Zbornico pozval, naj prične razpravo o obeh zakonskih načrtih. Vsa Zbornica se je tedaj dvignila in obnovila viharne ovacije Duceju. Predsednik je nato pozval Zbornico, naj z aklamacijo odobri oba zakonska predloga, ki sta ob prvi obletnici vojne napovedi potrdila vrednost Oboroženih Sil in ki pričata o povečanju ozemlja domovine. Zbornica se je odzvala z novimi dolgimi aklamacijami Duceju. Predsednik je nato proglasil, da sta bila oba zakonska načrta z vzklikom sprejeta.

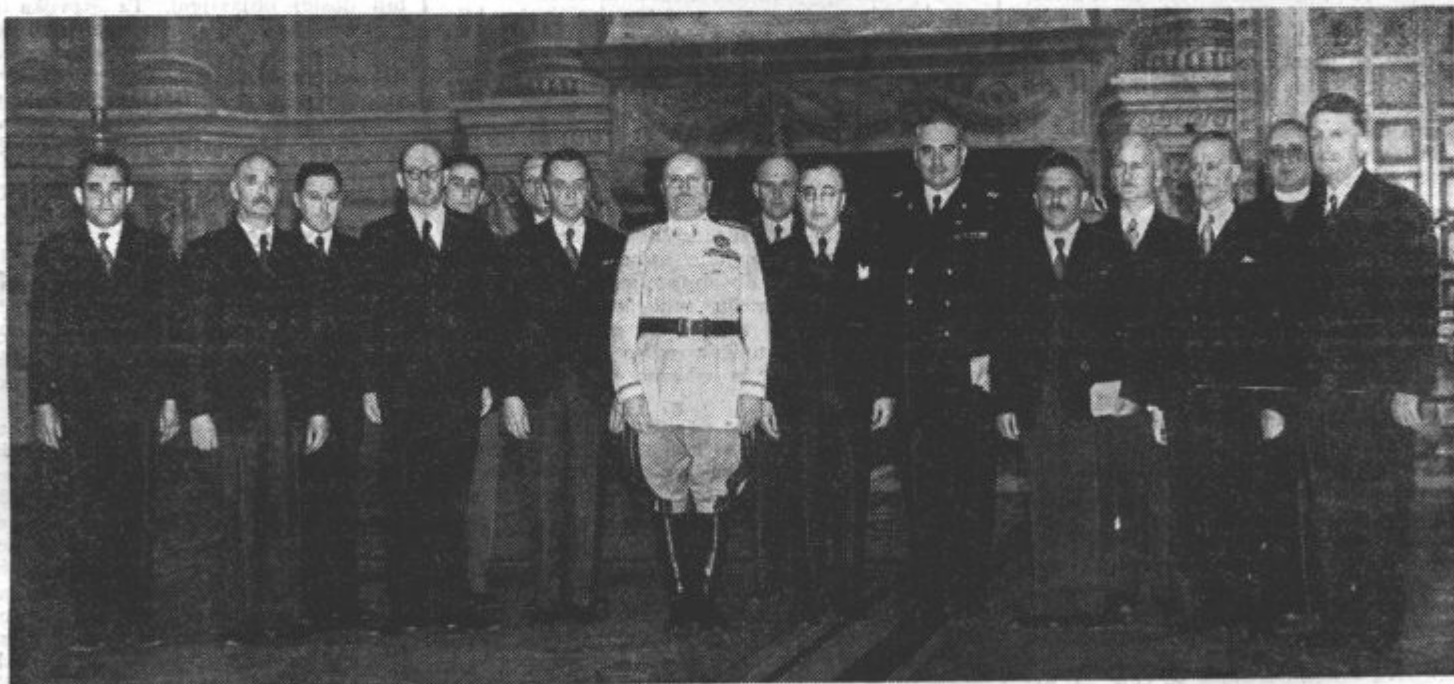
Duce je govoril

Trenutek nato je predsednik vzkliknil: Duce govori! Duce je tedaj stopil na govorniško tribuno in Zbornica je znova odmevala od silnih ovacij, ki so trajale vse dotlej, dokler ni Duce dal znamenja, da bo govoril. Tedaj je nastala v zbornici pobozna tišina.

Tovariši! Spomina vreden in svečan je današnji dan: dovršilo se je leto dni, odkar smo stopili v vojno! Leto dni, polno dogodkov in silnega zgodovinskega razvoja, leto dni, v katerem so se vojaki Italije na mnogih gorskih in puščajskih

frontah Evrope in Afrike na kopnem, na morju in v zraku junaško borili proti angleškemu imperiju. (Navdušeno dolgo aplavdiranje.)

V svojem govoru Hierarhom X. legije sem že opozoril na vedno bolj odločen značaj, na vedno obsežnejši pomen, ki ga bo usodno zavzela sodanja vojna. Vi se spominjate mojih govorov 18. novembra in 23. februarja. Obnoviti vse dogodke teh prvih 12 mesecev vojne bi se morda smatralo za odveč: vsakdo izmed nas jih je osebno in kolektivno doživljal. Toda želim predočiti

Duce sprejema Visokega Komisarja in člane sosveta Ljubljanske pokrajine

nam od blizu posamezne faze vojne, ki so se razvijale od februarja dalje na albanskih in afriških frontah.

Obračun z Grčijo

Spricho neovrznih in objavljenih dokumentov nihče ne dvomi, da je moralo priti med Italijo in Grčijo do obračuna. Atenski listi končno že začnjenjajo odkrivati kriminalno ozadje grške politike. Od avgusta 1940 dalje sem imel v rokah dokaze, da Grčija ni niti navidez več skušala ohraniti svojo nevtralnost. Prav v tem mesecu jo nastala doba napetosti, ki ji je nekaj tednov sledil relativen mir. V oktobru se je položaj znova poslabšal. Prepričan sem se, da je Grčija dejansko predstavljala ključno postojanko Anglije v srednjem in vzhodnem Sredozemskem morju in da je tudi Jugoslavija zavzela nadvse dvoumno stališče. Da se izrazim kot kemiki, je bilo treba ta jugoslovensko-grški položaj izločiti, da bi se preprečila iznenadenja, ki ne bi bila zaželjena. Dejanja — pravi odločilni element za presojo zgodovinskega razvoja — so v polni meri potrdila, da je bilo moje stališče pravilno.

Tako je bilo 15. oktobra soglasno sklenjeno prekiniti odlašanje in proti koncu meseca stopiti na bojno polje.

Vremenske neprilike v Albaniji

Okoliščina, da se je morala kampanja pričeti koncem oktobra, je zahtevala silen napor, ker so se čete podajale nasproti vremenskim neprilikam. V mesecih novembru, decembru, januarju in februarju so bile te neprilike dejansko izredne in italijanske čete so jih prestale z disciplino, ki bi se lahko označila za stoično. Kljub tem negativnim elementom ob prečetku zime so imele operacije v svojem začetku vendarle dve prednosti: dolge noči, ki so omogočile konvojem njihovo pot in jih ščitile, ter varnost pred malarijo. Tej pravi nadlogi albanske obale zares ne bi bili ostali, če bi bili morali pričeti borbo šele v pozni pomladi.

Strateški načrt generala Visconta Frasca

Vrhovni poveljnik Sil v Albaniji general Visconti Frasca, ki je prevzel poveljstvo teh čet že 1. junija, je bil mnenja, da so bodo operacije v Epiru ugodno in naglo razvijale. Njegov načrt, ki so ga odobrili generalni štabi v Rimu in jaz, je bil logičen in prepričevalen: predstavljal je manover v obliki klešč na vzhodu z »Julio«, ki bi bila morala doseči prelaz Mecovo za hrbtom Janine, in na zapadu z rednimi pehotnimi divizijami, ki bi bile prekoračile Kalamas in prodrle proti Arta mimo Janine, tako da bi bil njen padec tesiljen. Centralna kolona pa naj bi bila nastopila v smeri proti Kalibakiju in prisilila sovražnika, da bi razkril močne obrambne postojanke na Metaxasovi črti.

Vrhovno poveljstvo Oboroženih Sil v Albaniji ki je razpolagalo v avgustu le s petimi divizijami, je imelo 28. oktobra na razpolago naslednje enote: planinsko divizijo »Julio«, oklopno divizijo »Centaurus«, divizije »Ferraro«, »Sieno«, »Piemonte«, »Venezio«, »Arezzo« in »Parma«, polk Grenadirjev in tri konjeniške polke. Divizije so bile dvozdružne in nekaterim sta bila dodeljena po dva albanska bataljona. Pohod »Julio« po pobočjih Pinda je bil izredno težavon. Motorizirana kolona v centru je bila paralizirana spricho deževja in blata ter ni mogla preko Kalibakija. Vode Kalamasa so narasle in za pet dni ustavile »Sieno«. 6. novembra je poveljstvo »Julio« odrodilo, naj se umakne do Konice. »Julia«, ki je bila še za eno etapo oddaljena od Mecova, se je po svoji poti vrnila in si je morala izvojevati prost prehod z izredno hudimi in krvavimi borbami.

Razvoj operacij

Z umikom »Julio« se je pričela protiofenziva Grkov, ki so v novembru dosegli Korčo in v decembru Argirokastron. Razdobje grške iniciative so lahko smatra za zaključeno z zavzetjem Klisuro in tako zvane črte Malijev, od Klisure do Spadarita. Od tistega trenutka dalje so naši s skalnatim odporom strli vsak grški napor, da bi se dosegli pravi strateški cilji: Elbasan, Berat, Valona in predvsem Valona, kakor so to hoteli Angleži. (Viharno pritrjevanje.) Napravil se je »zid«, zid spricho poguma in odločnosti različnih vojakov, ki ga ni bilo mogoče več izvojevati. Dejansko se je bitka zaustavila na sektorju v dolini Sušici, na neposredni dostopni poti k Valoni in se je končala konec decembra s sijajnimi protinapadi drugega planinskega polka na področju pri Boleti in 7. pehotnega polka na področju pri Vranistu. Na odseku Vojuše so čete 25. armijskega zbora prešle v napad v smeri proti Klisuri, da bi zmanjšale pritisk na fronti pri Beratu in tako prispevale k zadržanju Grkov, ki so bili

v ofenzivi na Salcesih v smeri proti Beratu. Sodelovali so tam planinci polkov »Cismon« in »Bolzano«, smučarji polka »Cervino« in 2. bersaljerski polk.

23. februarja je nasprotnik pričel z ofenzivo proti Tepeleniju in je napadel naše vrste na Sindeliju. Napadala je specialna divizija s Krete, ki so jo pešci divizije »Sforzesca« in Črne srajce Galbiatijske skupine skoraj dobesedno uničile. (Viharno aplavzi.) Pešci divizij »Legnano« in »Ferrare« ter planinci so tudi preprečili poskus sovražnika, da bi se z Golice spustil v dolino Vojuše. V dolini Desnice so Grki, ki so prešli tam v napad proti Beratu. 12. januarja dosegli Klisuro in prodrli do Spadarita, toda tam so jih planinci »Julio«, pešci »Pinerola« in Črne srajce »Leonessa« definitivno zaustavili. V dolini Devotija je bil Tomori vezni člen med 9. in 11. armijo.

V tretjem razdobju januarja je bil izvršen ofenzivni sunek v dolini Tomorici in planinci polkov »Intra« in »Susa«, pešci divizije »Parma« ter 1. in 2. bataljon finančnih stražnikov so zavzeli postojanke na Bregu, Saliutu in Dobro'u, da bi tako ojačili ta delikatni vezni člen.

V dolini Skumbe je sovražnik v tretjem desetdnevju novembra, ko je bil izveden umik iz Korče, skušal doseči vozle Elbasan, da bi prekorlačil Skumbo. Te poskuse so definitivno odbile divizije »Arezzo« in »Piemonte« ter 4. bersaljerski polk ki so branile temeljne postojanke na Kalasu. Na odseku pri Podgradcu (Ohrid) sta divizija »Arezzo« in prvi bersaljerski polk dokončno v decembru onemogočila sleherno sovražno prodiranje.

Ko sem se prve dni marca podal v Albanijo, sem čutil v zraku dih zmage. Spricho neutrudnega dela generala Cavallera, ki je prevzel poveljstvo vojnih sil dne 3. decembra, se je vojska v Albaniji organizirala, ojačila, pripravila za ofenzivo. (Dolgo živahno aplavdiranje.) Morala čet je bila sijajna, red v zaledju popoln. Obema armadama. 9. in 11., sta poveljevala general Geloso in Pirzio Biroli, ki sta imela velike izkušnje in železno voljo. Poveljniki armijskih zborov so bili nadvse sposobni generali Messe, Rossi, Gambaro, Mercalli, Nasci in Arisio. Vsi divizionarji so bili dorasli svoji nalogi: od Piazzonija do Gloria do Girotta, Santovita, Zanninija, Pizzolata, Berardija, Oleara, Maglia, Ferrara, Destefanisa in — navesti bi hotel vse, ker bi vsi to zaslužili. (Nadvse živahni aplavzi.) Vojska v Albaniji je šela v aprilu naslednje divizije: Julia, Pusteria, Tridentina, Cuneense (planinske), Centauro (motorizirana), Arezzo, Cagliari, Modena, Pinerolo, Piemonte, Siena, Bari, Taro, Ferrara, Firenze, Casale, Messina, Legnano, Sforzesca, Cuneo, Forlì, Lupi di Toscana, Cacciatori delle Alpi, Poglio, Brennero, Acqui. Tem silam je treba prišteti tri konjeniške polke: Milano, Aosta, Guide, štiri bersaljerske, en grenadirski in skupino bataljonov Črnih srajc. Bil je to dejansko imponanten kompleks sil.

Če je bil moj čbisk nagrada za čete v Albaniji, so jo v polni meri zaslužile. Moja srečanja z vojaki so značila manifestacije zvestobe, ki jih ne bom nikoli pozabil. Isto moram reči o 30 tisočih delavcih, ki so delali na cestah čestokrat sredi sovražnega ognja. Bataljon »Julio« so že v kali zatrla poslednji obupni poskus ofenzive na Vojuši. Naslednji teden se je pričela akcija 8. armijskega zbora, v kateri so sodelovale štiri divizije Pinerolo, Cagliari, Puga in Bari. Sovražne obrambne naprave v prvi fazi bitke niso bile prekoračene, toda kakor so sami Grki priznali, so bile izgube, ki so jim jih prizadejali naše topništvo (okrog 400 topov) in naše letalske sile (okrog 400 aparatov) strašne.

Zlom grške vojske

V tednu od 9. do 16. marca, ki je pomenil obnovo italijanske iniciative, je grška vojska praktično prenehala biti sila, ki bi bila še sposobna za borbo. To je pozneje sama priznala grška vlada. Matematično absolutno je, da bi bila italijanska vojska v aprilu, tudi če bi se ne bilo nič zgodilo, kar bi spremenilo položaj na Balkanu, pregazila in uničila grško vojsko. (Zbornica se je dvignila in viharno vzklikala Duce!) Duce!

Treba je priznati, da se je mnogo grških oddelkov pogumno borilo. Treba je še enkrat dodati, da je na to močno vplivalo razširjeno in globoko sovraštvo, ki so ga oficirji stalno netili in ki je bilo napotek vsem vojakom. Grški primer dokazuje, da ocenjevanje vojnih sil ni nespremenljivo in da so iznenadenja, čeprav ne pogostokrat, vendar mogoča. Lahko se nadalje trdi, da grška vojska ne bi bila vzdržala 6 mesecev brez angleške pomoči. Angleži so prehranjevali grško vojsko, jo opremljali in oboroževali. Vse letalstvo je bilo angleško, tako tudi protiletalsko topništvo. Nič manj kakor 60.000 je bilo Angležev raznih strok in vrst orožja, ki so se postavili ob stran grški vojski. Skromna pa je bila mate-

rialna pomoč s turške strani. Njena vrednost ne dosega 2 milijona turških lir.

In sedaj nekaj številke, ki podajajo ono, kar je Italija storila v tej prekomorski vojni. Te številke je treba pozorno proučiti in nanje se opira pohvala, ki gre glavnim štabom in ministrstvom oboroženih sil.

Zasluge mornarice

Tu dokumentirano delo Kr. mornarice, ki je organizirala in ščitila promet med lukama Bari in Brindisi ter lukami Valona, Drač in Sv. Ivan Modovanski. Ladje so dovršile 1360 prevozov. Naše lažje vojne ladje, ki so jih ščitile, so 1070-krat preplule te poti. Prepeljanih je bilo 560.603 oficirjev in vojakov, 15.951 motornih vozil, 83.072 živali, 407.150 ton blaga. Da so čete v Albaniji lahko živele in se borile, je bilo treba razen orožja in streliva izkrcati dnevno povprečno po 4300 ton. Admiral Sportiello z ene in general Scuero z druge strani sta sijajno dovršila to težko nalogo. (Zbornica se je znova dvignila in obrnjena k loži vojske, živahno akklamirala.)

Da smo bili dejansko dolgo skoraj neovrznji gospodarji Jadrana, dokazujejo skromne številke o naših izgubah: Sovražnik je potopil 17 naših ladij s skupno 67 tisoč tonami, poškodoval 5 parnikov s skupno 20.000 tonami, poškodoval 6 torpiljark s skupno 5000 tonami. Mrtvih in pogrešanih je bilo 295 vojakov in mornarjev ali 0,05 odstot. skupnega števila prepeljanih ljudi. Mornarica si je zaslužila občudovanje italijanskega naroda s tem, kar je storila na južnem Jadrano, in s svojim bistvenim prispevkom k zmagi. (Splošno vzdikavanje: živele mornarice! Zbornica se je dvignila in dolgo časa vzklikala, obrnjena k mornariški loži.)

Uspehi letalstva

Nič manj vredno občudovanja je Kr. letalstvo spricho delovanja, ki ga je razvilo v vojni proti Grčiji: prevozi in borbe. Italijanska letala so prepeljala v 7.102 urah poletov v Albanijo 30.815 ljudi in 3016 ton potrebščin. Nemška transportna letala so v 13.312 urah poletov prepeljala v Albanijo 39.816 ljudi in 2937 ton potrebščin. Pri vseh teh poletih je le enkrat prišlo do nesreče in to o priliki starta z nekega letališča v Pugliji, ko je bilo ubitih 20 ljudi. 4. eskadra italijanskih letalskih sil, razmeščenih v Albaniji, je v vojnih operacijah dovršila 35.079 ur poletov, odvrгла 4829 ton bomb, oddala 700.000 strelcev, sestrelila 261 sovražnih letal in poškodovala nadaljnjih 118. Naše izgube so znašale 97 sestreljenih letal, 71 poškodovanih, 233 padlih in pogrešanih letalcev, 128 pa ranjenih. (Ponovni vzdikaji: živele letalstvo! Zbornica se je dvignila in je vzklikala, obrnjena k letalski loži.)

Lastne izgube

Od 26. oktobra do 31. maja sta na kopnem v vojni proti Grčiji padla 13.502 vojaka. (Predsednik, ministri, nacionalni svetniki in občinstvo v ložah so se tedaj dvignili in za nekaj trenutkov obstali v spoštljivi zbranosti.) Imena teh slavnih borcev, ki so žrtvovali svoja življenja domovini, so bila mesečno objavljena, kakor je naš običaj. Ta številka pa se ne more smatrati za dokončno, dokler ne bo znana usoda onih, ki so bili označeni za pogrešane, in ujetnikov. Ranjenih je bilo 38.768, kakor izhaja iz 7 seznamov, ki so bili doslej objavljeni. Ta številka se lahko še spremeni na osnovi naknadnih podatkov. Ozebljih prve stopnje, ki so po kratkem zdravljenju ozdraveli, je bilo 4564, ozebljih druge stopnje, ki prav tako popolnoma ozdraveli, je bilo 8592. Ozebljih tretje stopnje je bilo 4391. Večinoma so bili rešeni. Med padlimi je 1528 Črnih srajc, med ranjenimi jih je 3296. Izgube albanskih oddelkov so znašale 59 padlih in 68 ranjenih. Grških izgub ne poznamo natanko, toda vse kaže, da so bile daleč večje od naših.

Zlom Jugoslavije

Med tem, ko so se italijanske čete pripravljale, da napravijo konec z grško vojsko, je Jugoslavija z »državnim prevratom« razkrila, kakšne so bile njene prave misli. Vojna osi proti Jugoslaviji je postala spricho tega neizbežna. Spricho tega so vojne sile osi nastopile z bliskovito naglico. Med tem, ko je 2. armija v pospešenih pohodih, ki so pokazali zdržljivost naših vojakov, prodirala z Alp vzdolž dalmatinske obale, so se Grki pričeli umikati — borile so se te še njihove zadnje straže — ter so nazadnje poskusile s prevaro avtentičnega odisejskega stila zaustaviti nas na albanski meji, tako da so Nemcem, ne pa nam ponudili premirja. Toda energično sem jih priklkal k pameti in nazadnje so se brezpogojno vdali. (Vsa zbornica se je spet dvignila in navdušeno klicala: Duce! Duce!)

Kar se Jugoslavije tiče, je skoraj na mah pokazala svojo kratkotrajnost. Spricho napačne dr-

žavne organizacije in kot tretja mozaična država, ki so jo umetno ustvarili izključno v Versaillesu z izključno protitalijansko nalogo, je padla ob prvem sunku in se razdrobila. Jugoslovanska vojska, ki so ji pariški in maloantantski krogi ustvarili nekakšne slovesne nepremagljivosti, tako da bi bila morala svet, se menil neki švicarski list, zgroziti ves svet, so je ob prvih spoodih likvidirala. Angleži so se ponekod pojavili na bojiščih, toda pregaženi od planinskih divizij in oklopnih divizij von Lista, so kmalu spoznali, da so jim postala tudi grška tla vroča pod nogami in so zapustili Grčijo v agoniji ter zbežali kakor ponavadi po morju.

Politične in vojaške posledice

Ki so nastala po izločitvi Anglije z njenih poslednjih oporišč v Evropi, so bile izredno velikega strateškega in političnega pomena. Povzročile so ogromno spremembo zemljevida tega področja, spremembo na bolje, posebno če bodo imeli vsi čut prave mere, to je čut za logičnejšo in pametnejšo ureditev v smislu pravice, upoštevanje pri tem vse elemente, ki sestavljajo in čisto komplicirajo podane probleme. Tudi tu ni bilo mogoče doseči vsestranske popolne ureditve, toda sedaj se je že treba odločiti absolutni rešitvi take zadeve. (Odobrovanje.)

Bolgarija si je anektirala Makedonijo, ki je po večini bolgarska, in zapadno Trakijo, neznatni, a vendar absurdni koridor, ki ji je zapiral dostop do Egejskega morja. Albanija se bo povečala s Kosovsko pokrajino na severu in s Čamurijo na jugu. Črna gora si pridobi ponovno svojo neodvisnost in pride v italijanski okvir (živi, splošni in dolgi aplavzi). Madžarska, ki ima politične sporazume z Italijo že od leta 1926., je razširila svoje meje in Nemčija pa jih je prestavila na levo stran Save. Ostali del Slovenije je postal italijanska pokrajina s posebnim režimom. Najvažnejše dejstvo pa je, da se je po 10 stoletjih obnovila hrvatska država. Stvaritelj je obnove je poslanik Ante Pavelič, ki je kot izgnanec z množimi nicinri svojega pokreta (zelo živi aplavzi) 12 let živel v Italiji. Poslanik ve, da se lahko zanaša na tvorno solidarnost fašistične Italije.

Znani so sporazumi, ki so bili sklenjeni s Hrvatsko, tako politični kakor teritorialni. Reka ima sedaj zaledje in z okupacijo vseh Kvarnerskih otokov je sedaj izpopolnjena, kar doslej ni bila. Roška luka ima pred seboj zanesljive perspektive. Določena je, da bo v službi hrvatskega in madžarskega zaledja. Z aneksijo skoraj vseh otokov Dalmatinskega otočja, z ustanovitvijo dveh novih pokrajin, splitske in kotorske, z razširjenjem stare, nadvse zadržke pokrajine (živi in dolgi aplavzi) se lahko smatra dalmatinski problem za rešen, posebno še, če se upošteva, da je moral biti rešen hkrati s problemom varnosti na Jadranu, ki jo smatram sedaj za dokončno, in hkrati z ureditvijo odnosov, kakor so bili določeni med Kraljevino Italijo in Kraljevino Hrvatsko, katere krona je bila ponudena princu Savoia-Aostskemu. (Zbornica se je dvignila ter dolgo in navdušeno ploskala.)

Če bi bili hoteli, bi bili lahko potisnili še dalje naše velebitske in albanske alpske meje, toda po mojem mnenju bi napravili napako. Ne da bi računali z vsem ostalim, bi bili vključili v naše meje več 100.000 tujerodnih elementov, ki bi nam bili po ustavi sovražni. Stara zgodovina, predvsem na sodobna zgodovina kaže, da se morajo države prizadevati, da realizirajo do maksimalne mere svojo etnično in duševno edinost (odobrovanje), tako da dosežejo do neke mere skladnost treh elementov: rase, naroda in države (živi in dolgi aplavzi). Državam, ki si namerjajo preveč tujerodnih elementov, je usojeno nemirno življenje. Vsih je neizmerno, da so taki elementi v državi, tako iz najvišjih razlogov strateške varnosti. Izvajati je treba do njih posebno postojanje, če so, kar je treba dobro pomniti, absolutno lojalni državljani do države. Seveda, kadar etniški momenti niso v skladu z zemljepisom, je najno, da se ti elementi premaknejo: dobro je, da se izmenja prebivalstvo, da se del takega prebivalstva odseli, ker se s tem pripomore do tega, da se politične meje krijejo z rasnimi.

Grčija v italijanskem življenjskem prostoru

V sporazumu z nemškimi vrhovnim poveljstvom bo skoraj vsa Grčija skupno z Atenami zasedena od italijanskih čet. To nas postavlja pred zelo resne probleme, posebno s prehranjevalnega vidika, toda lotili se jih bomo in skušali bomo olajšati, kolikor nam bo le mogoče, vso budo, ki so jo grškemu narodu povzročili njegovi vladarji, vidjani Londonu. Biti si moramo na jasnem, da je Grčija spet prišla v sredozemski življenjski prostor Italije. (Zbornica se je znova dvignila ter dolgo, splošno in navdušeno vzklikala.)

Vzhodna Afrika

Po Kerenu so Angleži ponovno razglasili, da se lahko smatra borba v Italijanski Afriki več ali manj stvarno za zaključeno. Toda po Kerenu so morali zadeti ob Amba Alagi, kjer je izdržljivost Italijanov drugič dosegla epske vrhunce. (Zbornica se je zbornica dvignila in navdušeno akklamirala). Vojvoda Aostski (nove solne ovacije) je bil v tej bitki, ki se je razvijala na tisočih kilometrih, po puščavah in gorovjih, veliki vodja, vreden Savojskega rodu, iz katerega izhaja. Po padcu Amba Alagija so Angleži znova proglasili, da je sedaj vsega konec, toda dejansko se borbe še nadaljujejo.

Na treh področjih naše čete, čeprav obkoljene, še dajejo mnogo opravka Angležem: v Dankalji, Džimi in Gondaru. Koliko časa bo to lahko še trajalo, ni mogoče reči, toda gotovo je, da se bo odpor nadaljeval do mej človeških možnosti. Angleži izkoriščajo premoč svojega orožja, tako rekoč praktično in neomejeno možnost oskrbe in skoraj popolno pomanjkanje naših kolonialnih čet, ki niso imele časa, da bi se dobora uredile in so bile zaradi tega nepripravljene na vojno z mehanskimi in predvsem letalskimi sredstvi. Glede na cilje vojne pa bi tudi popolna zasedba Imperija z angleške strani ne mela nikake odločilne vrednosti. Enostavno gre za maščevanje, ki ima čisto zasebni značaj (smeh v dvorani) in ki nič ne more vplivati na rezultate vojne, a je izkopal samo še globlji prepad med Italijo in Veliko Britanijo. (Zbornica je vstala in dolgo časa vzklikala Duceu!).

Ne morem danes reči, ne kdaj ne kako, trdim pa v najbolj kategoričnem smislu da se bomo mi vrnili (splošno vzklikanje, dal dal) v one dežele, ki jih je namočila naša kri (silne ovacije in ponovni vzkliki: Duce! Duce!), v one dežele, ki smo jih v nekaj letih izpremenili in v njih zgradili bolnišnice, šole, hiše, vodovodne tovarne in one velike ceste, ki so čudo vsega afriškega kontinenta in po katerih so sedaj tako naglo prodrale sovražne mehanizirane čete. Naši mrtvi ne bodo ostali nemoščevani! (Splošno vzklikanje: Ne! ne! Dolgi in navdušeni aplavzi).

Severna Afrika

Ko sem govoril v februarju, sem razložil, kar se je dogodilo v Cirenaiki in nisem nič prikril. Od tedaj se je položaj spremenil: Cirenaika je spet italijanska. Akcijo so izvedle nemške oklopne sile, ki so se vztrajno borile skupno z italijanskimi. (Zbornica se je znova dvignila in dolgo aplavdirala) Izvojevanje Kreta je dalo letalskim in pomorskim silam Osi najpripravnjša oporišča za množestvene napade na egiptski obal. Življenje bo postalo za angleške pomorske vojne sile, ki so razmeščene po oporiščih Egipta in Palestine, zmerom težje. Namen, da se Velika Britanija prežene iz vzhodnega Sredozemlja, bo dosežen in s tem bo napravljen gigantski korak na poti do zmagovitega zaključka vojne.

Sodelovanje držav osi

Na političnem področju se izvaja sodelovanje Sil trojnega pakta, predvsem pa sodelujeta Nemčija in Italija (dolgi in navdušeni aplavzi nemškemu diplomatskemu zastopstvu). Povedano je vse, če rečem, da delamo skupaj, da skupaj marširamo, da se skupaj borimo in da bomo skupaj zmagali. Tovarištvo Oboroženih Sil se spreminja v tovarštvo obeh narodov. V svojih poslednjih govorih je Führer (Zbornica se je dvignila in dolgo vzklikala) izrečno pripoznal kakšne in kolikšne so bile krvne žrtve, ki jih je Italija doprinesla za stvar Osi. Že se kažejo poteze kontinentalne reorganizacije, ki je namen osne vojne, reorganizacije, ki jo zahtevajo idejni postulat in prestane preizkušnje obeh revolucij. Smešno so govorice, s katerimi so spekulirali na morbitna trenja in nesporazumjenja. Ljudje brez pameti, ki so šli še dalje, kakor na primer angleški ministrski predsednik (vodnjanje v dvorani) v svojem nesmiselnem božičnem govoru, so utihnil. Dva naroda: ena vojna! To je lahidarna formula, ki sintetizira akcijo osi, ki se bo nadaljevala še po vojni (navdušeni in dolgi aplavzi).

Stališče Japonske

Stališče Japonske (živi in dolgi aplavzi japonskemu zastopstvu) je točno na črti s trojnim paktom, kakor je izjavil v Rimu in še pred kratkim v Tokiju zunanji minister Macuoka. Japonski narod je ponosen in lojalni in ne bi ostal indiferenten sprito ameriškega napada na Sili Osi (splošno, dolgo in živahno aplavdiranje). Japonska ve, da je na kocki tudi njena bodočnost. Kljub ogromnim razdaljam se odnosi z Japonsko poglabljajo. Ni dvoma, da bo številna in izbrana japonska vojaška misija, ki je ta trenutek drag gost Italije, lahko ugotovila, da je simpatija fašistične Italije za Japonsko spontana in globoka.

Španija

Odnosi z drugimi silami, ki so se priključile trojnemu paktu (dolgi, splošni in živahni aplavzi), in sicer z Madžarsko, Slovaško, Rumunijo in Bolgarijo so nad vse pristrčni, pa tudi tam, kjer še ni posebnih političnih sporazumov. Med državami, ki so izven konflikta, je treba posebej upoštevati Španijo. Kljub laskanju in izsiljevanju je jasno, da se Španija ne more odreči edini priliki, ki se ji ponuja, da popravi krivice, ki so ji bile prizadejane v prejšnjih časih. Mi Španije na noben način ne silimo k odločitvi, ki jo lahko sprejmejo le odgovorni faktorji v popolni svobodi presoje. Omejujemo se le na misel in na pripranje, da Španija ve, na kateri strani so njeni nezkušeni prijatelji in na kateri strani njo manjši sovražniki (živahno pritrdjevanje). Revolucija Falange, glavne nositeljice nove zgodovinske usode Španije, se ne more postaviti ob stran sili plutokracije, židovstva in masonstva, sili, ki so, podpirajoč rdečo, skušale in še skušajo onemogočiti Caudillo, da bi dovršil svoj napor za narodno in socialno obnovo (aplavz).

Turčija

Kar se tiče Turčije, je do sedaj odbila vse angleško izsiljevanje. Predsednik Ineni je spoznal tragično usodo, ki čaka vse narode, ki se iz kakršnegakoli razloga zanesejo na Veliko Britanijo (smeh). Toda porabič hočem to priliko, da povem predsedniku Ineniju, da namerava Italija v odnosu do Turčije nadaljevati ono politiko razumevanja in sodelovanja, ki se je pričela 1928 leta in ki je za nas še zmerom aktualna.

Intervencija Amerike

Če sta Španija in Turčija izven spora, pa je neka transoceanska država, ki kaže, da se bo vanj vmešala. Treba pa je vedeti, da nas ameriška intervencija nič preveč ne vznemirja (odobrovanje). Izrečna vojna napoved sedanjega položaja ne bi spremenila, ker je ta položaj že vojna de facto, če že ne de jure. Tudi če bi se ameriška intervencija popolnoma razvila, bi bila prepozna. Pa čeprav bi ne bila prepozna, ne bi spremenila končne rešitve problema. Ameriška intervencija a) ne bo pripomogla Veliki Britaniji do zmage, marveč bo vojno podaljšala; b) vojne ne bo omejila v prostoru, marveč jo razširila na druge oceane; c) spremenila bo režim Zedinjenih držav v avtoritaran in totalitaran režim, nasproti kateremu bosta njegova evropska prednika, fašistični in narodnosocialistični, daleč pred njim in bolj popolna (smeh in aplavzi). Kadar so hoče imenovati diktatorja v najčistejšem klasičnem izrazu, se citira Silla. Toda prav Silla se nam predstavlja kot skromen diletant v primeru z Delanom Rooseveltom (smeh in aplavz).

Notranji položaj

Tovariši! V teh dvanajstih mesecih sprememb, a vedno trdih doživetij, je italijanski narod postal vzgled discipline, ki mu ni primere. Ni se nestrastil, ko so bile vesti neugodne in dnevi temni, ni se preveč navdušil, ko so bile vesti dobre in dni svetli. Kljub soncu je italijanski narod hladnokrvan, realističen, čustven in refleksiven človek, obdarovan s silnim spominom in utrujen ter preizkuščen v 30 stoletjih zgodovine. Samo kdor ne pozna italijanskega naroda, si lahko ustvari drugačno sliko o njem. Vojna ni storila nič drugega, kakor potrdila vrline, ki živajo iz kmečkih globin rase in iz večstičastnih izkušenj.

Kakor vojna traja, tako narašča duševna in materialna napetost. Neudobnost se veča. Življenje ljudskih slojev postaja vedno težje. Poslednje kritične točke našega prehranjevalnega položaja so v zvezi z izčrpanjem zalog in s privlačnim prebivalstvom, ki znaša na novem ozemlju morda en milijon. Gospodarski problemi, ki so nastali sprito teh okoliščin, bodo rešeni s primernimi ukrepi pozitivnega in negativnega značaja. Vojni dobičkarji bodo vedno trše kaznovani. Kljub temu v vrstah naroda ni nalti omahljivost, ne malodušnežev. (Pritrdjevanje). Narod čuti to vojno, potrebno in težavno fazo velike revolucije, ki mora odpraviti absurdne privilegirane položaje, ki so si jih pridobile velike demokracije, ki se klanjajo zlatemu teletu in Zidju. (Pritrdjevanje). Le na tak način si je mogoče razlagati, kako potekajo dnevi italijanskega naroda v miru, delu in redu, ki ni bil nikoli niti najmanj narušen. Mladina je v množicah prihitela iz šol v vojašnice, da se pripravi, kakor je treba, za vojno. 126 vseučiliščnikov je s krvjo potrdilo ono vdanost domovini, ki je zmerom vzgala sreča naše vseučiliške mladine. (Navdušeno in splošno vzklikanje zastoostvu fašističnih vseučiliških skupin). Tisti, ki čakajo na to, da se bo naša notranja fronta razoustila, pričakujejo, kar se nikdar ne bo zgodilo. (Aplavz).

Os bo zmagala

Sovražnik je vztrajen, ker ve, da je v resnici mnogo na kocki, toda mi smo še vztrajnejši od njega. Udarci, ki mu jih je prizadejala os, so ga ponižali tako daleč, da je pričel obupno klicati žez Ocean na pomoč. Pa tudi če bi vojna trajala dalje, kakor bi bilo pričakovati, tudi če bi nastale nove komplikacije, Anglija ne more zmagati, ker so bile vse njene postojanke v Evropi uničene in jih Amerika ne more nadomestiti, pa naj stori, kar hoče. (Zivahno odobravanje). Os, revolucionarni izraz nove Evrope, bo zmagala. Ob prvi obletnici vojne smo gotovi te zmage, pomnožno in dogmatično gotovi tega, kar trdimo. Trdno verujem, verujem, da je pravični Bog, ki

živi v duši mladih narodov, v tej silni borbi med zlatom in krvjo že izbral. Zmagali bomo!

Konec Ducejevega govora je sprejela vsa dvorana z nepopisnim, neskončnim vzkljkanjem in navdušenjem. Vedno znova so se ponavljali klici: Duce! Duce! Ko je Duce zapustil govorniško tribuno, je zbornica intonirala himno Giovinezza. Nato je predsednik odredil pozdrav Duceju. Vsa zbornica je odgovorila na en glas: Nam! Duce se je todaj napolnil proti izhodu, narodni svetniki pa so v naglici zapustili svoje klopi ter se zbrali okrog njega in mu vedno znova z vzkljki izražali svoje zvestobo in vdanost.

Seja zbornice se je zaključila ob 18. uri. Iz zbornice se je Duce vrnil v Beneško palačo.

Mogočen odmev

Ducejevega govora

Velik govor, ki ga je imel Duce ob prvi obletnici vstopa Italije v vojno, je poslušal ves italijanski narod z živo vero v zmagovito usodo vojujoče se Italije. Na vseh trgih, na vseh cestah in v vseh javnih obratih v Rimu so bili postavljeni zvočniki. Po govoru so velike množice ljudstva korakale po mestu in prepevale domovinske himne.

Proslava prve obletnice vstopa kraljevine Italije v vojno je bila tudi v Ljubljani po-

časčena z nastopom celotne ljubljanske posadke. Po določenem razporedu so prihajale posamezne kolone po Vegovi ulici z godbami na Kongresni trg, da so bile ob 17. uri razvrščene v velikanskem kvadratu. Zelene čelade in zelene uniforme so nudile res lepo sliko. Velik okvir te vojaške slike pa je delalo ljubljansko prebivalstvo, ki je upoštevalo navodila Kr. Karabinierjev in stražnikov ter se je zadržalo v najlepši disciplini.

Sosvet Ljubljanske pokrajine pri sv. Očetu

Iz Rima poročajo:

V ponedeljek 9. junija je slovensko zastopstvo, ki je bilo v Rimu, sprejel papež Pij XII. Eksceleca Visoki Komisar Graziosi, ki je spremljal zastopnike, je vse predstavil svetemu Očetu. Sveti Oče je vse obšel in vsakemu dal roko in prstan sv. Petra v poljub. Nato je papež imel nanje tale nagovor v latinskem jeziku:

»Srčno nas veseli, da vas moremo sprejeti v naši hiši, ko že poznamo vas in vaša mesta. Z veseljem se spominjamo, kako prijazno ste nas sprejeli na naši poti na evhari-

stični kongres v Budimpešti. Za vse to se vam iz srca zahvaljujemo, iskreno vas pozdravljamo, vas kot posameznike, tiste, ki jih zastopate in vse prebivalstvo ljubljanske škofije. Ostanite trdni in goreči v veri in stanoviti v krščanskem življenju. Iz srca vam podeljujemo apostolski blagoslov.»

Nato je sveti Oče podelil papeški blagoslov, ki so ga kleče sprejeli.

Člani sosveta so si še v naglici ogledali cerkev sv. Petra in se odpeljali na ogled Mussolinijevega trga, ki je zamišljen kot središče telesne vzgoje za Fašistično mladi-

no. Po ogledu Mussolinijevega trga je bilo slovensko zastopstvo sprejeto pri Ministru Tajniku Fašistične Stranke Eksceleci Sereini. Eksceleca Grazioli je sosvet predstavil Ministru, ki je imel nanj daljši nagovor. Nato je sosvetnike Ljubljanske pokrajine sprejel še rimski župan Eksceleca knez Colonna. Pozdravil ga je z lepim nagovorom župan dr. Adlešič in mu je rimski župan prav tako odgovoril z daljšim pozdravom.

Lep pogreb padlega oficirja

Novo mesto, junija

Dne 13. t. m. se je vršil z vojaškimi častmi pogreb majorja bivše jugoslovenske vojske g. Vajeviča iz Požarevca, ki je postal žrtev zračnega napada na veliki petek in je bil odkopan izpod ruševin novomeške meščanske šole pretekli teden.

Pogreba se je kljub delovnemu dnevu udeležila množica prebivalstva. Iz mrtvašnice se je razvil dolg sprevod in za križem so nosili krasen venec z napisom »Svojemu drugemu pokojnikovi tovariši, katerim je sledila častna četa vojakov v bojni opremi. Za črno krsto, katero so ob častni straži Kraljevih Karabinierjev nosili bivši pokojnikovi vojni tovariši, je stopal v spremstvu oficirjev tukajšnje posadke okrajni civilni komisar g. dr. Oton Griselli. Njemu je sledila velika množica prebivalstva.

Ob odprtem grobu je namesto odsotnega duhovnika opravil pogrebne molitve g. Kostjukovski, nato pa je g. komisar z odposlanstvom oficirjev stopil h grobu in oddal poslednji pozdrav pokojniku. Istočasno je tudi častna četa vojakov oddala posledno počastitev pokojnika. Zatem je prebivalstvo s pomladnim cvetjem zasulo grob.

× Dvanajstkrat je dala kri za moža. Iz Roviga poročajo o ženi, ki je dala že dvanajstič svojo kri, da bi rešila življenje svojega bolnega moža. Kmetica Josipina Botonijeva, stara 37 let, se je pred dnevi že dvanajstič prijavila v bolnišnici, kjer so zdravniki izjavili, da bodo njenemu možu Ottaviu morda le rešili življenje s ponovnim prenosom krvi. Junška žena se je brez oklevanja spet odločila za plemenito dejanje, da bi rešila že dolgo bolnega moža.

Zuehhold:

Smrt ob potu

Kriminalni roman

Naposled je bila razprava ob šestih prekinjena, ne da bi bila Rona zaslišana. Niti videti ni smela ljubljenega moža.

Zalostna in utrujena je lezla domov. V njenem srcu ni bilo nikakega upa. Groza jo je bila pred to nočjo, ki jo bo brez spanja prebila spričo nešteti načrtov, ki se bodo drug za drugim porajali za rešitev Leona.

Kar ji je rekel Butow, pač ne more biti nič drugega kakor dobro mišljena laž v njeno tolažbo, si je mislila. Gotovo zelo slabo kaže za Leona. Po izjavah drugih prič, ki jih je slišala, se ji je zdela obsodba Leona neogibna. Kako naj mu še pomaga v zadnem trenutku?

Ko je prispela v svojo sobo, je Rona Linckejeva našla na mizi pismo. Pisava je bila moška in neokretna. Zdelo se ji je, da je bila nalašč zveržena. Odprla je kuverto:

»Cenjena gospodična!

Pridite drevi v Krátkevo klet ob Vrtni obali 6, če želite dobiti zavitek. S seboj pa morate prinesiti 300 mark. Nikar ne pozabite. Brez denarja ne bo nič. Samo osebno se lahko pogovorim z vami.»

Pismo je bilo brez podpisa. Vsa zadeva se ji je zdela skoro kakor past, toda Rona je bila zadne tedne storila že toliko neprijetnih in drznih poti zaradi zavitka, da se ni ničesar več bala. Razen tega je bila že

toliko obupana, da je takoj sklenila, napraviti še to pot.

Oblekla se je in se napolnila k Butowu. Ni ga sicer dobila, vendar pa se je lahko z njim pogovorila po telefonu. Obljubil ji je, da bo skrivaj postavil pred klet nekaj policijskih uslužbencev, ki jo bodo ščitili.

Bilo je kmalu po osmi uri, ko je Rona prišla na mračno, samotno cesto. Na obeh straneh so stale stare, umazanovise hiše, tesno stisnjene druga k drugi. Nekaj mestnih delavcev je popravljalo kanal pred hišo št. 6.

Pred vhom na vrhu strmih stopnic, držeh v klet, je stal dolg in koščen možak z bledim, sirovim obrazom. Pozorno, skoro nezaupno je gledal delavce. Rono je pogledal samo bežno s svojimi prežečimi očmi. Ko je šla mimo, je vzel roke iz žepa in ji napravil prostor.

Rona je stopila s tesnim srcem po polzkih stopnicah v klet in potrkala. Nihče se ni oglasil, čeprav se ji je zdelo, da je bila šele pravkar slišala kričave glasove. Mrtvaška tišina je vladala. Nihče ni odprl. Poskusila je vrata odpreti. Zaman. Še enkrat je potrkala.

Tedaj se je obrnil dolgi možak k njej. »Bom pa jaz potrkal, gospodična,« je rekel, stopil počasi po stopnicah navzdol in večkrat udaril na poseben način s trdimi prsti na vrata. »To ni tako preprosto,« se je zarežal.

Vrata so se odprla. Rona je vstopila. Pro-

stor z nizkim stropom in zamazanimi praznimi stenami. Nekaj slabotno brlečih plinskih svetilk je viselo nad okroglimi, umazanimi mizami. Na levi je bil točilski pult, na katerem je bilo polno tas in krožnikov. Zraven je stal čokat možki s plešasto glavo in velikimi črnimi brki; očitno je bil gostilničar, ker je zvijačno prijazno z edinim očesom pomežiknil Roni. Poleg njega se je košatila močnejša in večja od moža gostilničarka s širokim razlezanim, grdim zmečkanim nosom in brezizraznimi očmi.

Ta je po krajšem tihem opazovanju vprašala Rono, ali morda želi kavo.

Rona je oklevaje pritrčila, tako tesnobno ji je bilo za mizo, edino nezasedeno, za katero je bila sedla. Vsi gostje so strmeli vanjo. Za sosedno mizo na desni so se sedele tri ženske, katerih ceneni in neokusni okraski so poleg izpitih obrazov s sirovimi potezami pričali o njih malopridnosti. Ženske so med seboj začele nekaj šušljati in ena imed njih se je udarila po kolenih ter se sirovo, zoprno zasmejala.

Za neko drugo mizo sta tičala dva mlada fanta, neprespana, oblečena v zamazani obleki. Nedaleč proč je za svojo mizo sam sedel starejši mož z obvezanim čelom. Njegove oči so bile brez prestanka sovražno uprte v tujko, katere prisotnost se mu je očitno zdela sumljiva.

Gostilničarka je prinesla kavo. Rona se je opogumila in ji je rekla: »Bila sem semkaj naročena zaradi nekega zavitka, ki ga dobim tu.«

Gostilničarka je s priprtimi očmi pogledala mimo nje, kakor bi bila hotela zadevo premisliti. »Zaradi zavitka?« je menila. »Ne, ne

Topničarski praznik v Ljubljani

Vojašnica Vojvode d'Aosta, kakor je ime velike topničarske vojašnice za Bežigradom, je doživela v nedeljo prazničen dan. Topničarstvo praznuje namreč vsako leto 15. junija svoj praznik. Italijansko topništvo je že od nekdaj slovelo po svoji dovršeni bojni vrednosti.

V naši Ljubljani nastanjeni 13. topničarski polk, ki pripada odlični diviziji sardinskih grenadirjev, je imel glavno proslavo dopoldne, notranjo proslavo za moštvo polka pa še popoldne.

Naznanjena od trobentačev častne straže sta prispela v vojašnico Visoki Komisar Ekselenca Emilio Grazioli in poveljnik Armadnega zbora Ekselenca general Mario Robotti. Poleg njih so bili navzočni Komandant Divizije general Orlando, milični general Tallinucci, general Alagia, Vicefederale konzul Giuseppe de Turis, viceprefekt Edvardo Bisia in drugi vodilni funkcionarji Visokega Komisariata. Zavezniško Nemčijo je zastopal generalni konzul dr. Hans Brosch.

Zelo številno so bila zastopana krajevna oblastva in zavodi. Prišli so na pomembno svečanost ljubljanski župan dr. Adlešič, zastopnik zaradi birmanja zadržanega škofa stolni vikar dr. Nadrah, rektor vseučilišča dr. Slavič, predsednik Akademije znanosti dr. Nahtigal in drugi.

Ko sta Visoki Komisar in poveljnik Armadnega zbora pregledala postrojeni polk in šla nato na častno tribuno, je vojaški duhovnik opravil sv. mašo. Nato je polkovni poveljnik polkovnik Boglione z vznešenimi besedami nagovoril grenadirske topničarje. Pozval jih je, naj bodo vselej z dušo in srcem pri delu za Kralja, Duceja in Cesarstvo, ter zaključil govor z vzklikoma Vladarju in Duceju. Krepki vojaki so se gromko pridružili vzklikoma. Sledila je sijajna revija izurjenosti, spretnosti in poguma topničarskega polka.

Lepa je bila tudi popoldanska svečanost. Vojaki so priredili vrsto uspešnih nastopov.

Predsednik je dalje povedal, da je 60 angleških trgovskih ladij na popravilu v ameriških ladjedelnicah. V kratkem pa bo prišlo v ameriške ladjedelnice še 200 angleških ladij, da jih bodo preuredili in opremili z obrambnimi napravami proti minam. Roosevelt je naposled povedal, da je Anglija od začetka te vojne potrošila v Zedinjenih državah 850 milijonov funtov za svoje nakupe, čeprav je bila vrednost ameriškega blaga, poslanega v istem času v Anglijo, mnogo večja.

Iz Rima poročajo: Bolgarski kralj Boris je obiskal Kralja in Cesarja. Med svojim obiskom pri vladarski rodbini v gradu San Rossore je bil bolgarski kralj Boris sprejet pri Duceju v Beneški palači. Razgovor med njima je trajal okoli dve uri. Sporočilo o sestanku med kraljem Borisom in Ducejem je prišlo prav v trenutku,

ko je fašistovska Italija prva slovesno priznala Bolgariji njene pravice s tem, da je njen poglavar s svojo besedo povedal, da je značaj Macedonije pretežno bolgarski.

To sporočilo je takoj globoko odmevalo po vsej Bolgariji, kjer se še spominjajo zgodovinskega srečanja med Mussolinijem in kraljem Borisom leta 1932., ko je bolgarski narod še živel v žalosti zaradi tako imenovanih mirovniških pogodb. Razgovore, ki jih je kralj Boris imel med svojim obiskom v Italiji, smatrajo v Sofiji kot osnovno važne za nadaljnji srečni razvoj prijateljskih odnosov med obema državama. Ti odnosi so dobili stvarni izraz tudi v pristopu Bolgarije k trojni zvezi.

»Diplomatisch - politische Korrespondenz piše:

Za Anglijo je zdaj prišel trenutek, da nadaljuje svojo roparsko politiko v območju svoje bivše zaveznice.

Anglija ne vidi rada Sirije v francoskih rokah. Angleškim težnjam manjka še Sirija, da bi z njo Anglija lahko izvajala nadzorstvo nad vsemi arabskimi pokrajinami.

Iz Berna poročajo: V Londonu je bilo uradno sporočeno, da je bila v kraljevi palači seja, katere so se udeležili zastopniki Anglije, angleških dominionov, Indije in vseh ubežniških vlad, tako imenovanih angleških zaveznice.

Navzočni so bili tudi zastopniki generala De Gaullea. Na seji je bila odobrena resolucija, s katero se navzočne vlade obvezujejo nadaljevati boj do poraza Italije in Nemčije in zavrniti vsako ponudbo miru, ki bi ne temeljevala na pravih temeljih.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Iz Benetk poročajo: Benetke so v soboto in nedeljo doživeli dva pomembna zgodovinska dogodka. To je bil

sestaneč med grofom Ciano in med nemškimi zunanjim ministrom von Ribbentropom in podpis pogodbe o pristopu nove hrvatske države k trojni zvezi.

Obisk nemškega zunanjega ministra v Benetkah in njegovi posveti z grofom Ciano so po splošni sodbi italijanskega in nemškega tiska dogodek posebnega političnega pomena.

Iz Benetk poročajo: Dne 15. t. m. dopoldne je dopotoval v Benetke hrvatski poglavitnik dr. Pavelić v spremstvu z maršalom Kvaternikom in zunanjim ministrom Lorkovičem. Na postaji sv. Lucije, ki je bila okrašena tudi s hrvatskimi zastavami, ga je sprejel grof Ciano. Pavelića je spremljal tudi italijanski poslanik v Zagrebu Casertano. Po prisrčnih pozdravih je poglavitnik pregledal častno četo mornarjev in bil deležen navdušenih počastitev. Ob 12. je bil v Doževi palači

slovesno podpisan zapisnik o pristopu Hrvatske k trojni zvezi.

Poleg domačih postaj so to slovesnost prenašale vse nemške, japonske, hrvatske, slovaške in bolgarske radijske postaje. Hrvatski poglavitnik je stopil v palačo v spremstvu grofa Ciana in nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa, ki so zavzeli častna mesta pri veliki mizi, okoli katere so se razvrstila zastopstva vseh držav trojne zveze.

Iz Rima poročajo: Predsednik Roosevelt je sporočil ameriškem kongresu, da žrtvujejo Zedinjene države vsak dan po 15 milijonov funtov šterlingov za pomoč Angliji. Tako porabljajo dnevno Zedinjene države za borbo proti Italiji in Nemčiji enak znesek, kakor ga porabi dnevno Anglija za borbo proti Osi (Italiji in Nemčiji).

Rooseveltova izjava potrjuje Ducejeva izvajanja, da so Zedinjene države dejansko, čeprav ne pravno, v vojni z Italijo in Nemčijo.

vem ničesar. Od koga pa naj bi bil tisti zavitek?«

»Pismo, ki sem ga dobila, ni bilo podpisano. Gre za zavitek, ki ga že dolgo časa iščejo. Nekdo ga je moral 8. ali 9. tega meseca pustiti tu.«

Medtem je pristopil gostilničar in prisluhnul.

»Ti, Maks, ali ti kaj veš o zavitku? Meni ni nič znano,« je rekla gostilničarka možu.

»Ne, prav nič,« je gostilničar počasi zmaljal z glavo in se zagledal z edinim očesom v Ronino kavo, »ne, pri meni ni zavitka. Pri meni ni prav nič takih reči. S takimi rečmi se mi ne pečamo, gospodična. Naš lokal je čisto dostojen lokal.«

Med tem je dolgin, ki je prej stal zunaj, stopil tiho k Ronini mizi in pomežiknil gostilničarki. Ta je skrivaj sunila svojega moža in oba sta šla spet k točilniškemu pultu.

»Gospodična,« je rekel dolgin in kratkoma prisedel s hrbtom proti ostalim gostom, »gospodična, ali ste res pravi, s Kesslerjeve ceste? Imate pismo s seboj?«

Rona je privlekla iz svoje torbice umazano pismo. Dolgin ga je takoj popadel in ga vtaknil v svoj žep. »Zdaj vam ni več potrebno,« je menil in se zarežal.

Rona je čutila pravcato grozo pred tem človekom. Morala je zbrati vso voljo, da je lahko vztrajala v njegovi bližini.

»Dajte mi hitro zavitek. Takoj dobite denar,« je reka hlastno.

Oči potepuha so se poželjivo, nevarno zasvetile.

»Kje imate denar, gospodična?« je zasikal. »Če niso trije stotaki, ne bo nič. Pokažite mi, ali imate dovolj s seboj, gospodična.«

Toda Rona je bila zadosti pametna, da mu denarja ni pokazala. »Najprej moram videti zavitek,« je rekla odločno.

»Ga nimam tu, gospodična. Dajte mi denar, a jutri zjutraj vam prinesem tisto reč.«

Rona je samo odkimala.

»Kaj vam je potreben zavitek še danes, gospodična?«

»Da, takoj ga moram imeti.«

»Potem pa morate z menoj v moje stanovanje. Stanujem prav blizu od tod. Toda vi se me menda bojite, gospodična? Naposled vam bo najbrž le bolj všeč, če tiste cunje prinesem pozneje k vam? Samo denar mi morate izročiti že zdaj.«

Rona je vstala, šla bo z njim, pa naj se zgodi, kar se hoče. Mora dobiti zavitek. Potepinu sicer ni zaupati, toda bo že pazila nanj. Najprej mora dobiti zavitek, nato pa mu bo dala denar. A če bo zlikovec naposled postal nasilen, ji bosta že pomagala policista, ki stojita zunaj pri svetilki in sta poučena, kaj morata storiti.

»Z vami pojdem,« je rekla. »Ko mi izročite zavitek, dobite takoj denar. Trije stotaki so tu v listnici.«

»Prav, gospodična.« Možak je prikimal gostilničarjem in se obrnil proti vratom. Rona je takoj plačala kavo, plaho pogledala po drhali, ki je zijala vanjo, in gostilničarko, ki je nebrž stala na svojem mestu zročna v tla, kakor bi bila stoje spala, nato pa je odprla vrata. Hladen večerni zrak je prijetno puhnil vanjo.

Dolgin je pogledal na cesti na vse strani, preden je šel dalje. Videl ni nič sumljivega.

Pokimal je Roni, naj mu sledi, in je naglo krenil v neko stransko ulico, katere hiše so stale tik ob reki. Okna njih hrbtne strani so gledala na temno vodo.

Pred čisto razdrapano hišo je obstal in tiho zaklel. Dva delavca, ki sta končala svoje delo pri kanalu, sta žvižgaje zapeljala svoji samokolnici v isto ulico.

Dolgin je počakal, da sta šla mimo. Pogledal jima je ostro v obraz. Toda delavca se za to nista zmenila, temveč sta žvižgaje mirno korakala dalje.

Tedaj je dolgin pomignil Roni, naj vstopi.

»Po stopnicah navzgor, gospodična,« je rekel. Rona je oklevala. Ali naj gre v to sumljivo hišo? Pa še po stopnicah navzgor? »Rajši mi prinesite tisto reč dol in boste tu pri vratih prejeli denar,« je rekla.

»Ne, tu je pretemno. Tu ne bom mogel videti, če mi boste res dali tri stotake.«

Možak je že stopal po temnih stopnicah navzgor. »Ko bova prekorakala prve stopnice, bo svetlo, gospodična,« je vzkliknil Roni nazaj. »Saj se vam ne more nič zlega storiti, ker so povsod ljudje!«

Rona mu je sledila. V temi se je pretipavala dalje. Nekje v hiši je zajokal otrok, sicer pa ni slišala glasu.

»Tu ni prižgana svetilka,« je zagodrnjal dolgin od zgoraj. »Morava še za ene stopnice više. Potem vam prinesem tisto reč ven.«

Lezla sta dalje v temi. Zdajci pa je postopaj obstal in prisluhnul. Njegov ostri sluh je zaslišal neki glas. Bilo je fino škrtanje, kakor bi se bila odprla spodaj vežna vrata. Rona je prišla že čisto do njega. Tu je bilo svetleje. Ob oknu kraj stopnic, ki je gledalo na reko,

hila na porazu nasprotnikov, V Švici pripominjajo, da so podobne seje prepogoste, kar vzbuja domnevo, da so angleški vodilni možje precej v skrbeh.

Iz Rima javljajo: Nemški politiki menijo, da bi bilo

zmotno soditi, da položaj v Iraku ni več važen.

Iraški nacionalisti so dali osvobodilnemu boju arabskega sveta izrazito narodni značaj in so odločeni nadaljevati ta boj z vsemi sredstvi. Čeprav je iraški boj za osvoboditev moral biti trenutno ustavljen zaradi velike tehnične premoči Angležev, pa ni mogoče reči, da bi to bil že končni zaključek, zakaj taka protiangliška akcija ne more izgubiti svoje pomembnosti.

Iz Vichyja poročajo: Poročilo francoskega ministrstva za vojsko z dne 14. t. m. javlja o položaju v Siriji:

Francoske čete kljub vsem silovitim sovražnim napadom drže svoje postojanke.

V petek popoldne je uspelo oddelku angleške pehote in oklopnih oddelkov s podporo vojne mornarice vdreti v Saido, toda s protinapadom francoskih motoriziranih in kolonialnih čet je bil sovražnik spet pregnan. Tudi pri Mersa Jumu in Kisveru so bili Angleži in degolisti (tako zvani svobodni Francozi) odbiti. Kisver je še vedno v francoskih rokah. Angleško letalstvo je spet brez uspeha bombardiralo Bejrut. Eno angleško letalo je bilo sestreljeno.

Cene na ljubljanskem in novomeškem trgu

Živilski trg v Ljubljani je bil v soboto prav živahen. Glavnate solate nudijo vsak dan več in je zato tudi vsak dan cenejša. Za berivko, radič in druge vrste solate ni več zanimanja razen za krmo kuncem, ki jih redijo že skoro v vsaki hiši. Več povpraševanja je po krompirju in čebuli. Zato je uvoženi novi krompir po 10, čebula pa po 14 din kilogram. Vedno več je na prodaj domače zelene kolerabe, ki je po 8 din kg. Uvoženi grah ni šel več tako v denar, ker so zelenjadarice prinesle domači grah v znatnih množinah. Cena mu je bila 10 do 12 din za kg, medtem ko prodajajo uvoženega po 14 din. Strožji fižol se prodaja po 20 din navzgor, a bo cenejši, kadar bo tudi domačega dovolj na prodaj. Na trg prinašajo vedno več česna, mladega korenja, drobnjaka in raznih zdravilnih in južnih zelišč, medtem ko izgubljata redkvica in špinata spricho obilice novih vrst zelenjave vsak dan na veljavi. Med uvoženo zelenjavo so že presni paradižniki in tudi belušev in cvetače ne manjka. Za kisló zelje zanimanje še ni ponehalo. Prodajajo ga po 5 din kg.

Svoj poseben prostor imajo prodajalke jagod in gob. Gozdne jagode so bile po 14 do 16 din liter. Suhe češnje se prodajajo po 20 do 22 din za kg.

Na ribjem trgu je bilo poleg belic po 28 din naprodaj nekoliko sardelic po 28 din kg.

V petek je bil zaradi novopostavljenih mej trg v Novem mestu dobro založen. Z novimi mejami ima Novo mesto razširjeno zaledje. Nasprotno ljubljanskemu trgu prevladuje

je gorela slabotna petrolejka. Plamenček je frfotal zavoljo sape skozi odprto okno. Slišalo se je skrivnostno žumenje in grgranje vode.

Dolgin je še enkrat prislunil po stopnicah navzdol.

Bilo je vse tiho. Tedaj se je obrnil k Roni: »Zdaj pojdem po zavitek in gospodična bo položila denar tu na stopnice. Takoj se vrnem.«

Čakala je komaj eno minuto, ko je zaslišala kljub žumenju vode plazeče se korake. Po stopnicah je nekdo prihajal navzgor. Srce ji je silno tolklo.

Tedaj pa se je dolgin že vrnil. Velik, v pisano plahto zavit ovoj je ime v rokah. Njegov pogled se je poželjivo uprl v stotake. Segel je z roko po njih in jih vtaknil v žep, medtem ko ji je izročil ovoj.

Komaj je culo prijela in jo hotela odvezati, da bi videla, kaj je v njej, jo je nenadno zadel v čelo silen udarec. Omahnila je in zakričala, nato pa je čutila, kako jo je trda roka prijela za vrat. V trenutku ji je druga roka odtrgala uro z verižico. Takoj zatem je čutila, da so jo roke dvignile proti oknu. Zavratno je šumela voda pod oknom. Zazdela se ji je, kakor bi se bila pogreznila v globino brez dna in omedlela je.

Toda v trenutku, ko se je dolgin pripravljala, da jo vrže skozi okno v valove, so zgrabile zlikovca železne roke in ga pritiskale na kolena. Zločinec je moral tik pri tleh izpustiti Rono, ki je krvaveča in brez glasu zdrsnila na tla.

Divja borba se je začela. Toda bila sta dva proti enemu. Oba delavca, ki sta imela prej opravka pri kanalu, sta se spremenila v dva

na novomeškem še vedno prodaja potrebščin na merice, krožnike, glavice in podobno, zaradi česar je otežkočena primerjava novomeških cen s cenami na drugih trgih. Mleko se prodaja po 4 do 5 din liter. Oblastva bodo te cene znižala. Občutno znižane so bile na trgu v petek cene vsakovrstni zelenjavi in sadju. Prodajali so: grah po 10 do 12 din, domači krompir po 2.50 do 3 din, novi krompir po 10 do 12 din, fižol po 8 do 12 din, novo čebulo po 6 din kg. Kmetske prodajalke so prodajale kolerabice po 1 din kos, solato po 2 do 3 din glavo, listnato špinato po 3 do 4 din krožnik. Na trgu je bilo tudi precej kisle repe po 2 din kg in kislega zelja po 4 din kg. Posebno mnogo je bilo češenj. Gozdne jagode so bile po 10 din liter, jabolka pa po 24 din kg.

Zelo slabo pa je bil trg založen z jajci in perutnino, ki je zelo draga. Jajca so bila po 1.50 do 2 din kos, kokoši po 60 do 80 din, majhni piščanci pa po 30 dinarjev.

Preimenovanje Hranilnice dravske banovine. Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino odreja na podlagi čl. 27. naredbe z 27. julija l. 1927., spremenjenega z naredbo banske uprave dravske banovine z dne 28. julija l. 1933.: Hranilnica dravske banovine se imenuje odslej Hranilnica ljubljanske pokrajine. Glede vsega, za kar je po prejšnjih predpisih bila pristojna banovinska uprava, je poslej pristojen Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino.

OSEMNAJSTO POGlavJE

Bilo je okoli četrte ure popoldne drugega dne sodne razprave proti Leonu Bergmannu. Ljudje so v množici prihajali poslušat razpravo. Napetost je rasla med občinstvom od ure do ure. Med njimi se je razširila vest, da je bil minilo noč izvršen še en umor, katerega žrtev je baje nevesta obtoženega Bergmanna. Nekateri so to vest popravljali, češ da Rona Linckejeva ni mrtva, pač pa toliko poškodovana, da je ni mogoče zaslišati. Med poslušalci so bili tudi ljudje, ki so trdili, da je Bergmann sploh po krivem obtožen umora in da je pravi morilec tisti, ki je hotel ponoči umoriti Bergmannovo nevesto Rono in je potem pobegnil. Najrazličnejše vesti so se širile med poslušalstvom. Tudi ta, da je kriminalni komisar Butow odpotoval v Braunsbad, odkoder bo baje privedel pravega morilca k razpravi.

Celo v svetli, prostorni in udobni sobi, kjer so se zbirali porotniki, se je čutila naraščajoča nemirnost.

Do časa, ko je predsednik zjutraj začel razpravo, ni bilo med porotniki nikogar, ki bi se upal reči, da je Bergmann nedolžen. Tudi izpričevalo doktorja Märtena, ki je na vprašanje zagovornika odgovoril, da ne more Leonu prisoditi takšno dejanje, in izpoved detektiva, da napravi Bergmannovo obna-

Obrok kmečkih dolgov. Po odloku Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino ostanejo v veljavi vsi dozdajšnji predpisi glede dospelosti, zapadlosti in izterjevanja letnih obrokov kmečkih dolgov. Vsi prizadejati se pozivajo, da jih čimprej poravnajo, ker se s tem izognejo prisilni izterjavi.

Lanski vinski pridelek v Evropi je bil majhen. Agencija »L'Italia d'oggi« podaja v številkah, koliko vina so lansko leto pridelali v vseh evropskih državah, ter ugotavlja, da je lanski evropski vinski pridelek znašal 101.9 milijona hektolitrov. Leto prej je Evropa pridelala dosti več vina, kakor dokazuje številka 163.5 milijona hektolitrov. Od lanskega pridelka pride med drugim: na Francijo 44.8 milijona (68 milijonov v prejšnjem letu), na Španijo 12 (17), na Madžarsko 0.8 (4), na Rumunijo 1 (8), na Jugoslavijo 1.5 (3) in na Portugalsko 4.8 (7.8) milijona hektolitrov. Iz teh števil se vidi, da je bila v navedenih evropskih državah vinska trgatve lani nepri- merno slabša od leta 1939.

PREMALO JE DOBIL

Krojač Jaka je prihajal v župno cerkev raztrgan, da ga je bilo sramota pogledati. Bolelo je župnika, da mu je Jaka tako onečašchal božji hram. Zato ga je neprestano karal, a vsi opomini so šli Jaki pri enem ušesu noter, pri drugem pa ven.

Naposled je začelo župniku Jakovo početje presedati in je Jako čvrsto prijel: »Sramujte se, Jaka, krojač ste, pa posečate hišo božjo tako razcapani.«

»Če bi krpal za sebe, ne bi mogel šivati za druge, a brez zaslužka ne morem živeti,« je menil Jaka.

»No, koliko bi zaslužili, če bi tako strgano obleko zakrpali komu drugemu?«

»Petdeset dinarjev,« se je odrezal Jaka. Župnik se je malo zamislil, nato pa je segel v žep in mu dal pet desetakov. »Na, Jaka, tu imate, zakrpajte si obleko.«

Jaka je vzel denar, se lepo zahvalil, toda naslednjo nedeljo je bil pri sveti maši že spet ves razcapan.

Sveta jeza je prijela župnika po opravilu, ko je naletel na Jako. Začel ga je oštevati: »Kaj vam nisem dal petdeset dinarjev, da se zašijete!«

»Da, da, res je, toda sem se zmotil in premalo računl. Za tako majhen znesek ne morem zakrpati svoje obleko.«

šanje nanj prej vtisk nedolžnosti kakor krivde, nista nič zalegla. Vse te razbremenjevalne okoliščine so se videle brez pomena. Preveliko je bilo število indicijev, ki jih je zbralo državno tožilstvo proti Bergmannu. Bergmannovo ravnodušnost in vztrajen molk pa so smatrali za preračunano pretkanost obtoženca, ki še samo na ta način upa kaj doseči pri porotnikih.

Sele ko je predsednik javil, da so nastopile okoliščine, ki lahko dajo razpravi drugo smer, da je Butow odpotoval v Braunsbad in da je bila ponoči ranjena važna razbremenjevalna priča, se je začelo razpoloženje porotnikov obračati za Bergmanna.

»Jaz sem si prav že prej mislil, da ta ne more biti krivec,« je rekel sivolasi porotnik gimnazijski profesor Bock s svojim milim glasom in se izpod naočnikov nasmehnil lekarnarju Kaiserlingu.

Ta je skomignil z ramami. »Bomo videli. V najboljšem primeru bo Bergmann oproščen zaradi pomanjkanja dokazov. Veste, ne verjamem čenčam, da je Butow že na sledu pravemu morilcu...«

»Verjemite mi,« je še prijazneje dejal stari profesor Bock, »da ga bo Butow prijel. Le verjemite mi. Bergmann bo sijajno oproščen.«

»Če bi bilo po vašem, gospod profesor, bi sodišče sploh nikogar ne obsodilo. Vse prevedč dobrega srca ste,« je odvrnil lekarnar.

Hišni posestnik Leinert, ki je nejevoljno nekajkrat potegnil svoje dolge črne brke sem in tja, je zagodrnjal vmes: »Sploh ne razumem, kako more kdo spričo tolikih indicijev misliti na oprostitev.« (Dalje)

Zamenjava dinarjev v italijanske lire

Ob sklepu lista smo prejeli važno vest o obvezni zamenjavi dinarjev v italijanske lire. S kraljevo uredbo z dne 2. junija 1941-XIX, ki je bila objavljena v Uradnem listu kraljevine Italije 17. t. m., je določeno, da je italijanska lira v Ljubljanski pokrajini denar z zakonito veljavnostjo in da se morajo v času od 16. do 26. junija zamenjati dinarji v lire, in sicer v razmerju 38 lir za vsakih 100 din. Po istem tečaju se morajo med prebivalci Ljubljanske pokrajine tudi v bodoče poravnati dolgovi katerekoli vrste, ki se glasijo na dinarje.

Dinarji se lahko zamenjajo pri davč. upravah na Vrhniki, v Dolenjem Logatcu, v Višnji gori, v Novem mestu, v Črnomlju, v Kočevju in v Ribnici, kjer bodo delovale poslovalnice zavoda »Banca d' Italia«; v Ljubljani pa pri finančnem ravnateljstvu, pri davčnem uradu za okolico (justična palača) in pri bavninskem finančnem oddelku.

Dinarje so upravičene zamenjati samo osebe, ki stalno prebivajo na priključenem

ozemlju in samo za denarni znesek, ki je v njih zakoniti posesti.

Posebno opozarjamo, da se morajo 1000-dinarski bankovci predložiti v zamenjavo v prvih treh dneh, t. j. 19., 20. in 21. junija. Tisočake je treba torej zamenjati do vštete sobote, ker pozneje izgube vrednost. Ostali bankovci pa se lahko zamenjajo do vštete četrtka, 26. junija.

V istem roku, t. j. od 19. do 26. junija, se morajo izročiti pri denarnih zavodih (bankah, kreditnih zadrugah) proti potrdilu vsi vrednostni papirji, ki jih je izdala bivša država Jugoslavija ali so bili izdani z jamstvom bivše države Jugoslavije.

Do vštete 26. junija je najstrože prepovedan vnos dinarjev in vrednostnih papirjev, ki jih je treba oddati, v novo priključena ozemlja. Zoper vse, ki zakrivijo kršitev gornjih predpisov, bo odrejena popolna zaplemba vrednostnih papirjev, glede katerih se stori prestop.

množice ljudstva. Računajo, da je bilo na področju Ljubljanske pokrajine okoli 300 procesij, med katerimi so bile prav gotovo najveličastnejše v Ljubljani, kjer so se jih udeležili Ekscelenca Visoki Komisar Emilio Grazioli, armadni poveljnik general Robotti, poveljnik ljubljanske posadke general Orlando in Zvezni podtajnik Turris. Za stolniško procesijo v Ljubljani je igrala tudi godba ljubljanske garnizije.

* Svobodno potovanje po Ljubljanski pokrajini spet dovoljeno. Tiskovni urad Visokega Komisarjata javlja: »Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je odločil, da se z dnem 16. t. m. razveljavi svoječasna odredba, s katero je bilo kretanje po Ljubljanski pokrajini vezano na posebno propustnico.«

* Po smernicah Visokega Komisarja priredi ljubljansko gledališče vrsto ljudskih predstav po nizkih cenah. Državno dramsko gledališče v Ljubljani bo v poletju po smernicah Visokega Komisarja izvedlo vrsto predstav po ljudskih cenah.

* Prepoved plesnih zabav. Tiskovni urad Visokega Komisarjata sporoča: »Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je v soglasju s položajem v drugih pokrajinah Kraljevine odločil, da se prepovedo plesne zabave v Ljubljani in v Ljubljanski pokrajini.« — S tem je Visoki Komisar pač gotovo ustregel vsemu prebivalstvu, saj v teh resnih časih lahkoživa zabava ni umestna.

* Velikodušna pomoč za pogorelce na Smuki. Poročali smo zadnjič o silnem požaru na Smuki. Zgorelo je, kakor je zdaj ugotovljeno, 63 gospodarskih zgradb in devet hiš. Prvo pomoč je pogorelcem nudila italijanska vojska. Zlasti jih je oskrbela z živežem. Pa tudi krmo so dobili za živino. Plemeniti čin italijanske vojske je deležen splošne hvale med ljudmi.

* Ljubljana dobi italijansko ljudsko šolo in gimnazijo. Duce je sprejel Ministra za narodno vzgojo Bottaia, ki mu je poročal podrobno o delovanju fašističnega šolstva v preteklem šolskem letu. Duce je odredil, naj se šolstvo v bodoče še pospeši. V novem šolskem letu bodo izpopolnjene razne vrste šol in otvorene nove šole. Ustanovljeno bo okoli 2000 novih razredov v ljudskih šolah. Ustanovljeni bosta med drugimi tudi popolna ljudska šola in posebna gimnazija za gojence italijanske narodnosti v Ljubljani.

* Nova gimnazija v Ljubljani. Škofijski zavod sv. Stanislava v Št. Vidu se je z gimnazijo preselil v Ljubljano in bo v prihodnjem šolskem letu pouk na gimnaziji reden. Dozdajšnji zavodovi gojenci morajo vložiti prošnje za sprejem do 15. julija škofijskemu ordinariatu. Sprejemni izpiti za prvi razred bodo 24. t. m.

* Pojasnila glede predpisov, ki se nanašajo na rabo svežega govejega in svinjskega mesa. Naredba Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino št. 41, objavljena v Uradnem listu z dne 7. junija, določa, da je prodaja svežega govejega in svinjskega mesa dovoljena samo ob sobotah, nedeljah in ponedeljkih. V restavracijah, gostilnah, krčmah in podobnih gostinskih obratih je dovoljena prodaja jedil, prirejenih iz svežega mesa, samo v zgoraj navedenih dneh. Zaradi točnejšega pojasnila se navaja, da se pod svežim govejim mesom razume tudi sveže teleče meso. Pod to omejitev ne spadata predelano goveje in svinjsko meso, to je klobase, prekajeno in soljeno meso. — Ljubljana, dne 11. julija 1941-XIX. — »PREVOD.«

* Župnik Anton Jemec je umrl. V zavetišču sv. Vincencija v Mengšu je umrl v soboto upokojeni župnik g. Anton Jemec, ki se je rodil l. 1864. v Davči. V mašnika je bil posvečen l. 1888. Njegov truplo je bilo prepeljano iz Mengša v Davčo, kjer je bil pokopan. Blag mu spomin!

* Letina v Ljubljanski pokrajini kar dobro kaže. Le mokre dobrote je malo preveč. Če bi malo več sijalo sonce, bi upi na dobro letino bili še večji. Ljudje razumejo potrebe časa in skrbno obdelujejo zemljo. Kmetje vedo, da je treba pridelati čim več živeža za doma in za prodajo, saj bodo cene ugodne. Letos bo tudi precej jabolk, če ne bo nesreče. Druga sadja pa je bolj malo.

Hitro nekaj italijanščine

Četrta vaja

Italijanski samostalnik ima spolnik

Italijanščina ima enako kakor nemščina določne in nedoločne spolnike za označbo moškega in ženskega spola samostalnikov, a srednjega spola italijanski jezik ne pozna.

Za moški spol se rabita dva določna spolnika, in sicer il in lo. Lo je tako rekoč izjemni spolnik, ker se rabi le za tiste moške samostalnike, ki se začenjajo z nečistim soglasnikom s, s soglasnikom z in s samoglasniki. Nečisti s je tedaj, če mu sledi še kak soglasnik. Pa še to je treba pripomniti, da se lo pred samoglasniki apostrofira v l'. Črka o torej odpade. Primeri za il: il padre (izgovori il pádre — oče), il generale (izgovori il dženerále — general), il sécolo (izgovori il sékolo — stoletje; tu je čisti s in zato il). Primeri za lo: lo spago (izgovori lo spágo — vrvice), lo sposo (izgovori lo spózo — soprog), lo zio (izgovori lo cio — stric), l'avaró (izgovori laváro — skopuh; tu pred samoglasnikom samoglasnik o odpade, odnosno se apostrofira, tako da se namesto lo avaro piše l'avaró in se tudi skupaj izgovarja). Ima pa moški spol še nedoločni spolnik un in uno. Un se rabi pri istih samostalnikih kakor il, a uno pred istimi kakor lo (torej pred samostalniki z nečistim s in s črko z). Izjema je le, da se un rabi tudi pred samostalniki, ki se začenjajo s samoglasniki. Primeri za un: un padre (izgovori un pádre — oče), un anno (izgovori un áno — leto). Primeri za uno: uno spago (izgovori uno spágo — vrvice), uno zio (izgovori uno cio — stric). Un in uno pomeni sicer en. Če torej stoji pred italijanskim samostalnikom un ali uno, pomeni en, odnosno neki. Uno zio je torej en, odnosno neki nedoločni stric, medtem ko je lo zio določni, znani stric.

Za ženski spol se rabi določni spolnik la in nedoločni una. Oba se apostofirata pred samostalniki, ki se začenjajo s samoglasniki. Na primer: la sera (izgovori la séra — večer), una sera (izgovori una séra — neki večer namreč), l'anima (izgovori lánima — duša), un'anima (izgovori unánima — duša, ena, odnosno neka duša; izgovori se pri apostofiranju skupaj, dasi se sicer tudi neapostofirani spolnik izgovori tesno s svojim samostalnikom).

Moški samostalniki se končujejo v ednini pretežno na o in e in nekaj na a, ki je sicer znak ženskega samostalnika. Le nekaj redkih

izjem ima druge končnice. V množini pa se vsi moški samostalniki končujejo na i razen redkih izjem.

Ženski samostalniki se končujejo v ednini na a in e, v množini pa prvi na e in drugi na i. Izjeme so tudi med ženskimi samostalniki. Kadar pridemo do take izjeme, bomo to povedali.

Neizpremenjeni ostanejo v množini vsi enozložni in vsi na zadnem zlogu naglašeni samostalniki obeh spolov in pa nekaj izjem (na primer zelo redki samostalniki, ki se končujejo na i, ie in soglasnik).

Sklanjava

Prave sklanjave italijanščina nima. Samostalniki ostanejo v vseh sklonih ednine in vseh sklonih množine nespremenjeni. Sklone dela italijanščina s predlogi: za drugi sklon di (pred samoglasniki tudi d'), za tretji a, četrti sklon pa je enak prvemu.

Sklanjajmo najprej eno moško in eno žensko krstno ime, ki sta brez spolnikov.

Moško ime

1. sklon Giacomo — Jakob
2. sklon di Giacomo — Jakoba
3. sklon a Giacomo — Jakobu
4. sklon Giacomo — Jakoba.

Žensko ime

1. sklon Francesca
2. sklon di Francesca
3. sklon a Francesca
4. sklon Francesca

Krstno ime z začetnim samoglasnikom

1. sklon Amália
2. sklon d'Amália
3. sklon a Amália
4. sklon Amália.

Tretji primer smo navedli zaradi apostofiranja di v d'. Giacomo se izgovori Džákomo, Francesca Francéska in Amalia Amalja. Prihodni pridejo na vrsto sklanjave z določnim in nedoločnim spolnikom.

Novice

* Procesije na praznik se je udeležil v Ljubljani tudi Ekscelenca Grazioli z drugimi odličniki. Na praznik sv. Rešnjega Telesa so bile v naših krajih kakor po navadi vsako leto številne procesije, katerih so se udeležile

* Na prvo obletnico vojne so se rodili v Rimu 104 otroci. Italijanski listi posvečajo gibanju rojstev in smrti veliko pozornost. Tako javljajo, da je na prvo obletnico vojne 10. t. m. uradno poročilo za mesto Rim izkazalo izredno razveseljivo razmerje. Medtem ko so se ta dan v Rimu rodili 104 otroci, je bilo smrtnih primerov samo 29.

* Javna dela v Julijski Benečiji. Vrhovni svet za javna dela v Rimu razpravlja o načrtu, da se dogradi novo poslopje vseučilišča v Trstu, da se zgradijo nova avtomobilska cesta Videm—Trbiž—Trst—Villa Orba—Zagraj, tri stanovanjske hiše na Reki, 10 stanovanjskih hiš v Trstu in da se izvrše nekatera izboljševalna dela v dolini Raše v Istri.

* Romanje na Sv. Goro. Pomladna romanja na Sv. Goro pri Gorici, ki privabljajo leto za letom na tisoče vernikov od blizu in daleč, so se že začela. Zlasti na Telovo so prišle številne skupine romarjev s furlanskih ravnin, da prisostvujejo cerkvenim svečanostim.

* Smrt po dolgi bolezni. Hud udarec je zadal ravnatelja tvornice »Semperit« v Kranju g. Balda Geigerja. Smrt mu je ugrabila ljubljeno soprogo Romano, rojeno Gregoričevu. Že več let jo je mučila srčna bolezen in zaman ji je iskala leka. Pokopali so jo na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu. Blagi rajniki bodi zemlja lahka. Zalujočim sožalje!

* Pogrošanci se vračajo. Doslej je prispelo že 13.262 prijav za vojake bivše jugoslovske vojske iz Ljubljanske pokrajine, ki jih še pogrešajo. Ker so vojaška oblastva Osi sklenila osvoboditi slovske vojne ujetnike, je upati da bo med izpuščenimi ujetniki tudi mnogo takih, ki so bili izjavljeni kot pogrešani. V to svrhu je Rdeči križ v Ljubljani v stalnem stiku z Rdečim križem v Rimu in Berlinu. Doslej se je vrnilo v Ljubljansko pokrajino 1100 vojakov, ki so bili javljeni kot pogrešani. Nadaljnjih 1000 pogrešancev se je že javilo svojim rodbinam.

* Sredi junja je padel sneg. Ljudje, ki so prišli z Gorenjskega v Ljubljano, so povedali, da je v soboto dopoldne tam snežilo kakor pozimi. Snežilo je celo v nižavah. V planinah je pa gotovo snežilo že v petek ponoči, ker je bilo v soboto zjutraj tako izredno hladno.

* Kitajca so krstili. V cerkvi sv. Justa v Trstu so imeli te dni redko slavje. 40-letni Kitajec Vang-Sin, po rodu iz Kantona, ki se je bil pred leti poročil z neko katoličanko, se je odločil za prestop v katoliško vero in se je dal krstiti na ime Ivan. Po opravljenem krstnem obredu je bil obhajan, takoj nato pa mu je škof podelil še zakrament sv. birme.

* Smrten padec iz avta. Znani vižmarski posestnik in gostilničar g. Jože Matjan, star 67 let, se je odpeljal v okolico Brežic, kjer je nakupoval za svojo gostilno vino. Pri nakladanju sodov na tovorni avto pa je padel iz avta in se nevarno poškodoval. Umri je, ko so ga prenesli v bolnišnico. Pokojnik je bil znan napreden mož, ki je svoje čase pridno deloval v raznih društvi in gospodarskih ustanovah. Pokojnik zapušča tri odrasle hčere. Njegovе zemске ostanke so prepeljali v Št. Vid in položili k večnemu počitku. Ohranimo mu najlepši spomin! Zalujočim naše iskreno sožalje!

* Smrt zaradi zaužitja mrhovine. V neki vasi v okolici Genove je kmečka družina Morova našla zjutraj v kokošnjaku mrtvo kokoš. Gospodinj je bilo žal za lepo rejeno žival in jo je pripravila za kosilo. Kmalu po jedi pa je komaj poltretje leto stara hčerka začela tožiti o hudih bolečinah v želodcu. Otroka so takoj prinesli v bolnišnico, a vse prizadevanje zdravnikov je ostalo zaman. Poleg nje je morala v bolnišnico tudi mati.

* Pogrešanko so našli mrtvo v morju. V petek so v pristanišču Vojvode d'Aosta v Trstu našli žensko truplo v precej razpadlem stanju. V utopljenki so spoznali 27-letno Katarino Gerzentičevu, ki se je bila lansko pomlad poročila s pristaniškim delavcem Rudolfom Ivančičem, a srečnemu zakonu ni bilo usojeno dolgo skupno življenje. Dne 24. decembra lani je Katarina nesla možu kosilo v pristanišče, a on jo je čakal zaman. Iginila je brez sledu. Vsa poizvedovanja za njo so ostala brez uspeha. Zdaj, ko so truplo po-

tegnili iz morja, je bila rešena zagonetka. Žena je na poti v pristanišče po nesreči padla v vodo in utonila.

* Iz otroške objestnosti smrt pod vlakom. Na železniški progi Trst-Videm se je pripetila huda nesreča. Otroci so se igrali ob progi, ko je privozil večerni tovorni vlak iz Gorice. 10-letni Noe Madotti iz Vidma se je hotel postaviti pred tovariši in je nekaj metrov pred lokomotivo skočil na tir. Ko je hotel spet odskočiti, ga je lokomotiva zgrabila in povozila do smrti.

* Za 100.000 lir znamk za oknom v vlakom. Tržaški dnevnik »Piccolo« poroča o zanimivi najdbi, ki so jo odkrili na vlakom na Zidanem mostu. Zgodilo se je tole: V tretjem razredu se je vozila neka gospa. Na postaji se je sklonila skozi okno, pri tem pa je začutila, kako ji je zdrknila z vratu zlata verižica in padla v odprtino za okno. Ker sama ni mogla priti spet do verižice, je na postaji poklicala železniške uslužbenca, da bi ji pomagali. Res se jim je posrečilo izvleči zlato verižico izza stene pod oknom, pri tem pa so izkopali še neki drugi zaklad. Našli so zavitek, v katerem je bilo za približno 100.000 lir znamk. Skoraj gotovo je znamke tja skrill nekdo, ki se je hotel izogniti carinskemu nadzorstvu in tako ta tovor pretihotapiti mimo carinskih oblastev. Znamke so zaplenili.

Iz Spodnje Štajerske

Graški župan v Zagrebu. Graški župan dr. Kasper se je mudil z generalnim ravnateljem graških mestnih podjetij dr. Gratzhoferjem dva dni v Zagrebu, kjer je imel posvetovanja s predstavniki zagrebske občine. Zagrebski župan Werner je priredil gostoma na čast pojedino, katere so se udeležili mnogi hrvaški in nemški odličniki.

Spodnještajerski nemški pevci v Münchenu. V München je prispelo 80 pevcev iz Maribora, Ptujia in Celja pod vodstvom dr. Kieserja iz Maribora. Pevci so v Münchenu nastopili.

Dve nalogi za učitelje na Sp. Štajerskem. »Moje življenje in delo v zadnjih 25 letih« in pa »Adolf Hitler in Evropa« sta bili nalogi za učitelje, ki se potegujejo za učiteljska mesta na Spodnjem Štajerskem. Nalogi so pisali učitelji v magdalenski šoli v Mariboru. Priglasilo se je 50 kandidatov.

Iz Hrvatske

Hrvatje si postavljajo italijansko gospodarstvo za zgled. Zagrebski »Novi list« razpravlja o napredku Italije glede gospodarske osamosvojitve in pravi: Fašistična Italija je pod vodstvom Duceja znala v desetih letih preobraziti vsako gospodarsko panogo. Duce je pokazal za vsako vprašanje popolno razumevanje in ljubezen in je znal dvigniti gmotno silo Italije na višino, ki je omogočila tudi odpor v najhujših trenutkih zdajšnje vojne. Neutrudno, delavno in pa vztrajno italijansko ljudstvo je doseglo pod vodstvom Duceja takšno stanje, ki bo zgled za ostale narode. Mi Hrvatje, prijatelji in zavezniki Italije, se bomo lahko okoristili z izkustvi in uspehi, ki jih je na vseh področjih dosegla Fašistična Italija.

Hrvatska oblastva so prevzela upravo na otokih Lopudu in Šipanu. Predzadni ponedeljek so predstavniki hrvatske vojske odšli v spremstvu z upravnimi uradniki na otoka Lopud in Šipan pri Dubrovniku. Prebivalstvo jih je na svečan način sprejelo.

Kuna namesto dinarja. Kraljevina Hrvatska bo namesto dinarja uvedla novo plačilno enoto, ki se bo imenovala kuna. To ime ni bilo kar tako na slepo izbrano. Prvo plačilno sredstvo, ki ga omenja hrvatska zgodovina, so bila krzna kun zlatič. Dragocena živalca je bila svoje čase močno razširjena po hrvatskih krajih in je tudi še danes pogosta.

Novi bankovci neodvisne države Hrvatske so že v tisku. V izložbenih oknih Stedionice nezavisne države Hrvatske v Zagrebu so že razstavljeni novi bankovci po 100 kun, ki zbujaajo veliko zanimanje občinstva.

Za sprejem v hrvatsko vojsko so med drugimi prosili pehotni podpolkovniki Potočnik Jakob, Kumer Lojze, Krasnik Jožef in Krištof Ernest, pehotni stotnik Prebeg Viktor, pehotni

nadporočnik Hribar Artur, topniški stotnik Krajnc Ignac, Adamič Rudolf in Vodenik Milan, topniški nadporočnik Berglez Ivan, sanitetni podpolkovnik dr. Kotnik Josip, lekarniški stotnik Krajnc Josip, živinozdravniški nadporočnik Marolt Josip in vojaški duhovnik Jamnik Oskar. Za sprejem v hrvatsko letalsko vojsko pa so med drugimi prosili polkovnik Cenčić Pavel, podpolkovnik Hubl Hinko, stotnik Ereigoj Božidar in poročnika Knez Stefan in Volk France.

Trboveljski premog za hrvatske železnice. Zaradi izostanka dovoza premoga iz Bosne so hrvatske državne železnice zašle v težaven položaj. Vodstvo hrvatskih državnih železnic je bilo spričo tega prisiljeno nabaviti potrebne količine premoga v Trbovljah. Zagrebski dnevnik pravijo, da so hrvatskim državnim železnicam nemška oblastva storila veliko uslugo, ker so jim po zelo ugodni ceni dovolila dobavo velike količine prvovrstnega trboveljskega premoga.

Najvišje cene živini na Hrvatskem. Ministrstvo za narodno gospodarstvo neodvisne države Hrvatske je v začetku junija predpisalo najvišje cene živine na sejmih. Po odredbi, ki določa te cene, znaša najvišja prodajna cena za debele svinje 20 Din, za mesnate 18 Din, za prvovrstne vole 14 Din, za drugovrstne vole 12 Din, za krave 10 Din, za krave klobasarice 9 Din, za bika 12 Din, za teleta pa 14 Din za kg žive teže. Odredba določa tudi zaporno kazen do petih let in denarno kazen od 10.000 do 100.000 Din za tistega, ki bi prodajal ali kupoval živino po višji ceni.

Odhod rudarjev v Nemčijo. Te dni je odpotovala iz Hrvatskega Zagorja druga skupina 700 delavcev. Doslej je odpotovalo iz Hrvatskega Zagorja v Nemčijo že 1500 rudarjev.

Delovna služba srbskih in židovskih mladeničev. V Karlovcu se je začela te dni delovna služba za mladeniče srbske in židovske narodnosti. Žide so zaposlili pri delih na reki Kolpi, kjer urejajo obalo. Srbi pa so zaposleni na reki Korani. Mladiči hrvatske narodnosti so zdaj zaposleni s predvojaško izobrazbo, potem pa bodo tudi nje poslani na delo.

Ujetniki se vračajo. V Karlovac je prispela iz Italije skupina hrvatskih ujetnikov, in sicer 35 oficirjev, med njimi trije polkovniki, sedem podoficirjev in 71 vojakov.

Brezposelnost v Zagrebu. Po podatkih zagrebske borze dela je v Zagrebu veliko število brezposelnih. Samo predzadni teden je bilo na novo prijavljeno 800 brezposelnih delavcev in 413 brezposelnih delavk. V istem razdobju je dobilo službo samo 22 delavcev in 65 delavk. Zagrebska borza dela vodi zdaj evidenco o 1987 brezposelnih delavcih in o 1683 brezposelnih delavkah, ki jim je predzadni teden izplačala 207.250 Din podpor.

Obsodbe četnikov v Varaždinu. Te dni je bila končana razprava proti 14 Srbom iz Ludbrega, ki so bili obtoženi po zakonu o zaščiti države. Zaslišano je bilo 14 prič. Po dvehurnem posvetovanju je sodišče izreklo sodbo, s katero je bilo sedem obtožencev oproščeno, ostali pa so bili obsojeni na ječo od 10 do 15 let.

Zidje se ne smejo voziti s čolni. Nekatera mesta v neodvisni državi Hrvatski se zlasti odlikujejo po svojih strogih protizidovskih odredbah. Med njimi je menda na prvem mestu Osijek, kjer so prepovedali židom tudi obiskovanje javnih kopališč in vožnjo s čolni po Dravi.

Iz Srbije

Zamenjava jugoslovskega denarja v Srbiji. V Beogradu so te dni končali zamenjavo denarja, ki ga je izdala bivša Jugoslovska narodna banka za denar, ki ga je izdala Srbska narodna banka. Nova Srbska narodna banka je ob tej priliki v obeh beograjskih dnevnikih objavila, da je denar menjala v svoji beograjski centrali in v svojih podružnicah v Vršcu, Kragujevcu, Nišu, Pančevu, Petrogradu, Užicu in Šabcu ter v podcentralah v Zemunu, Obrenovcu, Valjevu, Mladencu, Smederevu, Požarevcu, Svilanju, Petrovcu, Velikem Gradišču, Donjem Milanovcu, Negotinu, Brzi Palanki, Arandjelovcu, Veliki Kikindi, Novem Bečeju, Jaši Tomiću,

Alibunarju, Kovinu, Beli Crkvi, Kruševcu, Zaječaru, Leskovcu, Čupriji, Kraljevu, Kosovskimi Mitrovici, Čačku, Ivanjici in Bajini Bašti. Ta pregled krajev je zanimiv, ker si po njem vsaj približno lahko predstavljamo obseg zdajšnje srbske države.

Sporod beograjske radijske oddajne postaje obsega vsak dan poleg del nemških in drugih tujih skladateljev tudi dela skrbških skladateljev in srbske narodne pesmi. Vsi radijski naročniki, odnosno lastniki radijskih sprejemnikov, so morali pred kratkim ponovno prijaviti in ponovno plačati tudi prijavnico, ki znaša 10 din. Srbskemu prebivalstvu sprejemnikov niso odvzeli, pač pa so jih odvzeli pripadnikom židovske narodnosti.

Strašna eksplozija v Smederevu. Madžarski listi poročajo, da je v Smederevu blizu Beograda nastala velika eksplozija. Velike količine streliva, ki je bilo shranjeno v mestni trdnjavi, so zletele v zrak iz dosedaj še neznanih vzrokov. Eksplozija je čisto uničila trdnjavo in dobršen del mesta. Računajo, da je izgubilo kakšnih 2500 ljudi življenje.

Nasilnike v Beogradu strogo kaznujejo. Nemško vojaško poveljstvo v Beogradu je pozvalo vse tiste, ki so se samovoljno vselili v stanovanja pripadnikov židovske narodnosti, da se takoj prijavijo. Kakor je videti iz poročil beograjskih listov, je takšnih nasilnikov, ki so se brez dovoljenja vselili v tuja stanovanja, v Beogradu precej.

Ženski vestnik

Kako ravnaš s sobnimi rastlinami

Vprašanje pravilnega zalivanja sobnih rastlin je velika uganka. Marsikdo zaliva lončnice dan za dnem in nikdar ne pomisli, ali morda ne potrebuje ta ali ona rastlina več, druga pa manj vode. Da bomo mogli pravilno zalivati, je potrebno spoznati potrebe posamezne rastline.

Rastline potrebujejo le tedaj vodo, ko je zemlja suha. Le rastline, ki žive stalno v vodi, morajo imeti mnogo mokrote. Ko zalivamo cvetlice, moramo tudi upoštevati velikost lonca, zakaj večji lonci obdržijo dalje vlago kakor majhni.

Rastline pa tudi prav različno izhlapevajo vodo. Lončnice z velikimi mesnatimi listi izgube mnogo prej vodo kakor rastline s trdimi listi. Ozirati se moramo tudi na vreme in zračno vlago. Ob oblačnem vremenu brez sonca porabi rastlina manj vode, ker jo dobiva iz zraka.

Včasih je vrhna plast zemlje čisto suha in človek zaliva lončnice prav pridno, češ da bo cvetlica bolj rasla. A učinek je prav nasproten. Vzrok temu je, da je zaradi zalivanja vrhna plast zemlje otrdela notranjost pa je z vodo nasičena. V taki zemlji korenine rastlin ne dobe dovolj zraka, zemlja se skisa in koreninice začno gniti. Zato je nujno potrebno, da tedensko prerahljamo zemljo in tako pripravimo zraku prost dostop v notranjost.

S prav preprostim sredstvom lahko doženemo, ali je v loncu mokra, odnosno suha prst. Če potrkamo s kakim drugim trdim predmetom ob loncu, čujemo glas. Če je zvok poln, kakor bi tolkli na poln sod, vemo, da ima rastlina dovolj vlage. V nasprotnem primeru pa zaslišimo jasen in zvoneč glas, ker se je suha prst odločila od lonca.

Izsušene rastline postavimo v škat vodo, da se zemlja temeljito prepoji. Pri zalivanju pa moramo paziti, da se voda ne nabira v podstavek, ker se rada skisa.

Navadno se bojimo, da ne zalivamo pre malo in tako morajo lončnice trneti zaradi preobilne moče. Take rastline dobe bolne izrastke, ki pozneje zginejo, na listu pa ostane rjava lisa.

Za kuhinjo

Polenta s pridatkom krompirja. Skuhaj, olup in pretlači deset krompirjev. Daj na desko in prideni košček sirovega masla, en

rumenjak, potrebno količino soli, žlico zribanega sira, pol litra kakršne koli moke in drobtine. Napravi testo in ga na potreseni deski oblikuje v klobaso, ki jo zavij v moker prt in kuhaj eno uro v slani vodi. Kuhano razreži in zabeli.

Zdrava jed iz mešane zelenjave. Mlade korenčke in kolerabice očistimo, ostrgamo in narežemo na listke. Dodamo še nekoliko zelenega izluščenega graha in mladega zrezanega fižola. Vse to parimo na masti z juho. Nato lahko dodamo še nekoliko gob, zrezanih na listke, poparjenih in odcejenih, in dve žlici paradižnikove mezge. Ko je vse mehko, primešamo še za oreh sirovega masla, ki smo

ga dobro povaljale v moki, in zalijemo nato z juho. Naj še nekoliko prevre, preden primešamo soli, sesekljanega zelenega peteršilja in malo količino popra.

Praktični nasveti

Kako ravnaš z dežnikom, da se ti ne pokvari. Kadar odložiš moker dežnik, ga ne razpni do konca. Napol razpetega obesi, da se tako suši. Kovinaste paličice včasih namaži malo z oljem. Pazi pa, da olje ne pride na tkanino. Dobro tudi ni, če suh dežnik shraniš trdo zavito. Najboljše storiš, če dežnik samo zaprt postaviš s kljuko navzdol v kak temen kot v omari.

Krompir in jabolka se dobro ohranijo

pri nizki toplini

V Nemčiji so dognali, da je nizka toplina najprimernejša, da se krompir obdrži do maja in junija. Pri poskusih se je izkazalo, da je mogoče s toplino štirih stopinj nad ničlo čisto zadržati kalitev krompirja. Krompir, ki je bil spravljen v kleti na običajni način v

toplini sedmih stopinj nad ničlo, pa se je hudo kvaril.

Tudi za jabolka je prava toplina važna. Dve do tri stopinje Celzija so najugodnejše, ker si jabolka pri tej toplini ohranijo kakovost. Nižja ali pa višja toplina sta neprimerni za jabolka.

Kako se je dokopala

do operne pevke

»Mnogo jih je poklicano, malo pa izvoljeno!« To velja posebno za pevske umetnike. Zato se je ravnatelj neke opere tako naglo odpeljal v oddaljeno vasico, kjer je živel neka gosja pastirica, o kateri je šel glas, da izredno lepo poje.

Nekaj dni pred tem so mu bili sporočili, da ima omenjena pastirica prekrasen glas.

Tudi kapelnika si je bil ravnatelj vzel s seboj in še nekega drugega odločujočega gospoda.

Ko so gospodje prišli v vasico, so morali čez občinski pašnik, in tedaj so že zagledali, kar so iskali: gosjo pastirico.

Velikansko živo pisano ruto je imela na glavi. Prav takšno kakor druga gosja pastirica, ki je stala zraven nje in iz polnega grla so ji vrele pesmi v pomladni zrak.

Strokovnjaški poslušalci so se veselo spogledali nad krasnim glasom, ki je tako odlično pel.

To je bilo tisto, kar so že tako dolgo zaman iskali. To je bilo tisto, kar naj jamči pariški operi, da bo zmerom polna in da bodo njeni dohodki čedalje večji.

Zivahno je stopil gospod ravnatelj k mladi pastirici. Dekle se je ustrašilo, prenehalo je peti, plaho se je priklonilo in jih sramežljivo pogledalo.

Ravnatelj je bil presenečen tudi nad tolikšno lepoto. Druga dva gospoda sta prav tako strmela v njo in si skrivaj zadovoljno mela roke. Nato pa so vsi trije napravili mladi gosji pastirici svoj najponižnejši poklon in ji razodeli, da jim je čast ponuditi ji mesto pevke v operi, ki bi ji donalo lepe dohodke, prosto oskrbo in pouk, dokler se ne bi toliko izurila v petju, da bi lahko pela samostojne vloge v operi.

Nato so se gospodje poslovili in ji naročili, naj se drugega dne dopoldne oglasi v gledališki pisarni.

Toda mlade gosje pastirice ni bilo. Namestu nje pa je ob napovedanem času prišla neka mična deklica. Lepo je bila oblečena in njeno vedenje je bilo čisto mestno.

»Ali niste vi...« jo je hotel vprašati gospod ravnatelj.

Toda v tem se je deklica že predstavila in povedala, da jim je pela dan poprej kot gosja pastirica. Vsa rdeča je plaho dodala: »Ne jezite se, prosim, da sem se poslužila zvižaje. Morala sem tako storiti, sicer bi ne bila nikoli dosegla svojega namena. Ze nešteto krat sem prosila, da bi v gledališču preizkusil moj glas, a nikdar se mi ni posrečilo priti do ravnatelja. Moj glas ste naposled vendarle čuli in videli ste me tudi. Sem pa uradnikova hči.«

Kljub tej zvižaji so sklenili pogodbo. Laž-

na gosja pastirica je dobila mesto v operi. Ravnatelju pa se ni bilo treba prav nič ke-sati, kajti opera je z njo pridobila odlično pevkó.

Erika

Sirija je razsežna dežela

Sirija je razsežno ozemlje, ki meji ob Sredozemsko morje prav tam, kjer sega to najgloblje v azijsko celino. Na severu meji ob Turčijo, na jugu ob Palestino in Transjordanijo, na vzhodu ob Irak. Njegova površina znaša 200.000 km, prebivalstva pa šteje tri in pol milijone. Po večini so to Arabci in Beduinci. To ozemlje je nad vse važno, kajti preko njega gredo in na njem se križajo vse velike proge možnih zvez med Evropo in Egiptom po eni strani, med Sredozemljem in mosulskimi petrolejskimi ležišči na drugi strani.

L. 1919. so Sirijo kot mandat izročili Franciji, ki je imela stike s to deželo že davno prej.

Francija je v teh dvajsetih letih od svetovne do zdajšnje vojne razdelila Sirijo v več pokrajin, to je v pravo Sirijo s prestolnico Damaskom, v libanonsko republiko, kjer prebivajo po večini kristjani, z glavnim mestom Bejrutom, in v gubernatorata Latekijo in Druzijo. Imeli pa so s prebivalstvom težavno stališče, kakor poudarja »Popolo di Trieste«, kajti Sirci so se čutili po velikih obljubah neodvisnosti med svetovno vojno opeharjene in so se francoskim oblastvom upirali. Spopadi so bili pogosti. Toda vse zgodbe o streljih, ki so jih morali Francozi sprožiti v zadnjih dvajsetih letih, da so obdržali Sirijo, so stare zgodbe in izgubljajo vsak pomen pred zgodbo, ki se je začela z angleškim vdorom v to deželo.

× **Ptica brez peroti.** Takšna čudna ptica živi na Novi Zelandiji. Za let je nesposobna in se tudi drugače le počasi giblje. Na lov za plenom hodi samo ponoči, to pa zaradi številnih sovražnikov, ki jim spričo svoje počasnosti podnevi ne bi mogel uiti. Kivi, kakor se imenuje ptica, je težak do 2.25 kg, nese pa izredno debela jajca, do 450 gramov težka, torej ne dosti manj kakor pol kilograma. Ptica tehta le petkrat toliko kakor jajce, ki ga znese.

× **Krave imajo po nevihtah slabše mleko.** Profesor dr. Büngrer iz Kiela v Nemčiji je dožgal, da je bilo mleko krav po hudih nevihtah mnogo slabše kakor ob lepem vremenu. Tako je po nedavni nevihti padla vsebina maščobe v mleku pri 19 kravah, katere je preizkušal, od 3.24 na 2.92 odstotka.

Granata je ubila dva dečka

Velike Lašče, junija.

V petek se je zgodila strašna nesreča. Trije otroci Janeza Levstika iz Malih Lašč so se vračali iz gozda proti domu. Med potjo so našli vojaško granato. 11letni Tonček jo je začel odvijati, bratec in sestrica pa sta gledala to njegovo početje. V trenutku se je granata razpočila in hudo razmesarila vse tri.

Ljudje, ki so bili v bližini, so prihiteli in odnesli ranjence v bližnjo hišo. Poklicani

zdravnik jim je nudil prvo pomoč in takoj odredil prevoz v ljubljansko bolnišnico. Ljubljanski reševalci so še pred nočjo pripeljali otroke na kirurški oddelek, toda kmalu po prevozu sta izdihnila 11letni Tonček in 8letni bratec Lojzek. Imela sta hude poškodbe na glavi in po vsem životu. 9letno sestrico Albinco pa so oddali na očesni oddelek, ker ji je nesreča poškodovala oči. Ta strašna nesreča je novo svarilo, naj starši pazijo na otroke. Povsod je še polno razmetane municije. Kdor vidi kakšno takšno reč, naj to nemudno javi oblastvom, ki bodo poskrbeli, da se nevarni predmet odstrani.

Pes rešil trideset mladih ljudi

Zivali imajo poseben čut, da že od daleč slutijo bližajočo se nevarnost potresa, požara ali podobnega. Ob takšni priliki postanejo živali, med katerimi se v tem pogledu še zlasti odlikujejo psi, čudno nemirne. Zgodilo se je že, da so s takšnim vedenjem psi rešili ljudi pred smrtjo. O takem primeru poročajo iz Stockholma. Zgodilo se je tole:

Trideset dijakov in dijakinj neke srednje šole je naredilo izlet na Amdö, največji in najlepši izmed šestih tisočev otočkov v bližini Stockholma. Po dolgem potovanju so bili utrujeni in so si privoščili nekoliko počitka pod šotori, ki so jih postavili na prostem na neki gozdni jasi. Kmalu je vse od utrujenosti prevzel globok spanec. Spali so tako trdno, da nihče izmed njih ni slišal, kako se je v bližini oglasilo najprej pasje cviljenje, nato pa močno lajanje. Nekdo izmed izletnikov je bil namreč vzletel s seboj velikega krasnega psa. Ko je razumna žival videla, da s svojim lajanjem ne more nikogar prebuditi, je vdrla v šotor svojega gospodarja in ga tam skušala opozoriti na nevarnost. Toda tudi tu lajanje ni nič zaleglo. Gospodar je bil toliko utrujen od napore

hoje, da je spal kakor ubit. Tedaj pa se mu je pes približal in ga začel grabiti z zobmi za roke, dokler ga naposled le ni prebudil.

Bil je že skrajni čas. Nekje v bližini je bil namreč nastal silen gozdni požar, kakršni se v prvih pomladnih mesecih tako pogosto pojavljajo na Švedskem in ki se nenavadno tiho, toda z neverjetno naglico širijo na vse strani. Pes je požar zasluhlil že davno prej, preden je ogenj prišel v bližino taborišča. Toda tedaj, ko se mu je posrečilo prebuditi gospodarja, je bil ogenj že čisto blizu. Le še pet minut naj bi bilo poteklo, pa bi že bilo vse dijaško taborišče en sam kres, v katerem bi bilo zgorelo trideset mladih življenj. Dijak, ki ga je bil prebudil pes, je hitro skočil pokoncu ter spravil na noge še druge tovariše in tovarišice. Naglo je bilo slovo od njihovega taborišča, ki ga je od treh strani že obložoval neizprosni ogenj. Napol oblečeni so dijaki bežali, kolikor so jih nesle noge, ter nosili v rokah, kar so v zadnem trenutku še mogli ugrabiti požrešnim ognjenim jezikom. Rešili so si vsaj golo življenje, za kar se morajo zahvaliti psu.

Na 110 metrov visokem stolpu je delal cirkuške umetnije

Prebivalci danskega glavnega mesta Kodaža so imeli te dni priložnost gledati razburljiv prizor, ki se je odigral na vrhu 110 metrov visokega stolpa tamkajšnje mestne hiše. Na vrh tega stolpa se je sredi dneva povzpel neki moški in na en kvadratni meter širokem prostoru začel izvajati vratolomne umetnije, da je gledalcem kar sapa zastajala. Z grozo so pričakovali, kdaj bo ta pogumni neznanec telebnil na tla. Nenavadna predstava je trajala celi dve uri. Po dveh urah pa je neznanec, o katerem so bili vsi gledalci prepričani, da mora biti kak norec, lepo spet splezal s stolpa, kjer pa ga je pri-

jela policija, kajti res ne gre, da bi kdo kar takole, ne da bi bil prej prosil za dovoljenje, vznemirjal meščane.

Policija je možaka takoj zaslišala. Izkazalo se je, da je to sloviti cirkuški umetnik, ki pa je postal brezposeln. Poročen je in ima tudi otroke. Vsi so tako rekoč na cesti brez kruha. Mož je skoro že obupal. Naposled je sklenil poskusiti svojo srečo z opisanim nastopom vrhu stolpa mestne hiše. Na policiji je izpovedal, da je storil to samo zaradi tega, da bi ljudstvo opozoril nase, od česar si je obetal ponovno zaposlitev.

Samokres strelja sam na jetnika, ki hoče pobegniti

Iz Amerike je prišla novica, da sta v jetnišnici v Michiganu dva zaprta zločinca skušala pobegniti, da pa se jima to ni posrečilo zaradi posebne naprave, ki se je z velikim uspehom poslužujejo v dotični kaznišnici. Jetnika sta skušala preplezati visoko obzidje, pa ju je nenadno presenetil strel iz samokresa, ki se je sprožil tisto sam. Da bi bili jetniški pazniki še bolj opozorjeni na držen poskus teh dveh jetnikov, se je istočasno oglašil še močan električni zvonec, tudi kar sam od sebe.

Kako je neki to mogoče, se bo marsikdo vprašal. To je takole. Jetnika, ki sta se povzpela na obzidje jetnišnice, sta stopila v prostor, nad katerim je bedelo »električno oko« — priprava, ki jo je iznašel inženjer Wedder z namenom, da bi jetnikom po raznih jetniških prepričilih preprečil beg. Gre za posebno

električno napravo, s pomočjo katere nastane sunek v električnem toku, kakor hitro kdo stopi ali kaj pade na določeni prostor. Sunek je tolikšen, da lahko spravi v gibanje pravo, ki potem lahko sama od sebe potegne za petelina na samokresu, istočasno pa sproži tudi električni zvonec.

Vse to se odigra z bliskovito naglico. »Električno oko« pa kljub temu ne pomeni tolikšnega strašila za tamkajšnje jetnike. Pravijo, da se marsikomu beg tudi posreči, kajti kroglja iz samokresa ne zadene zmerom, ker pač električno oko ne meri baš v jetnika. V našem primeru se je zgodilo tako rekoč po golem naključju, da je kroglja zadela celo oba: toda rani nista bili smrtno nevarni. Ko se je oglašil električni zvonec, so prihiteli od vseh strani jetniški pazniki in oba ponesrečena begunca zgrabili.

Zanimivosti

× Novi poveljnik nemškega vojnega brodogradnje. Iz Berlina poročajo: Zdej je dokončno ugotovljeno, da je admiral Lütjens junaško umrl o priliki potopitve vojne ladje »Bismarck«. Vodja je imenoval za poveljnika nemškega vojnega brodogradnje admirala Schneewinda, dozdašnjega načelnika mornariškega glavnega stana.

× Kaj se zgodi v enem dnevu v največjem mestu sveta. Statistični urad v Stockholmu je sestavil zanimivo sliko, kaj vse se zgodi v teku 24 ur v New Yorku, ki šteje dandanes 10 milijonov prebivalcev in je največje mesto na svetu. V enem dnevu se rodi v New Yorku 275 otrok (na vsakih pet minut po eden). Umre pa 271 oseb, nastane 75 požarov (na vsakih 20 minut po eden), tako da je v New Yorku zmerom v ognju kakšno poslopje. Dnevni stroški za gašenje požarov znašajo več kakor 50.000 dolarjev. V enem samem dnevu se v New Yorku poroči 164 parov, torej 28 oseb na uro, če upoštevamo, da se poroke opravljajo zgolj pri belem dnevu. Obupancev nad življenjem je v tem orjaškem mravljišču dnevno najmanj po četrto. Vsako noč se izvršita po dva velika zločina, zavoljo katerih prime policija najmanj po osem sumljivcev, toda v 10 primerih se vsaj štirje morilci brez kazni izmuznejo. Zavoljo manjših grehov pride v New Yorku dnevno po 1372 obtožencev pred sodišče. Dnevna poraba vode znaša 4.200.000 litrov.

× 14 let je sam gradil svojo hišo. Mesto Tojonaka na Japonskem ima trinadstropno betonsko hišo, ki jo je zgradil od tal do vrha en sam mož, neki Hirano. Pred vsem je obudovanja vredna njegova potrpežljivost, kajti Hirano je moral delati celih štirinajst let. Pri tem se mu je zlasti v prvih letih neredko v enem dnevu podrla vse, kar je bil postavil v tednih in mesecih. Pripomniti je namreč treba, da ni imel Hirano nobenega pojma o stavbarstvu. Hirano se je bil l. 1923., ko je Japonsko obiskal strašni potres in porušil tudi njegovo mesto, odločil, da sam zgradi nekaj, kar bo lahko kljubovalo naravnim silam. Ker ni imel denarja, je moral čakati do l. 1927., preden je začel z lastnimi rokami in maloštevilnimi sredstvi, ki si jih je bil prigragal od ust, graditi novi dom. Po 14letnem delu je končno stavbo postavil. Potreboval je zanj 16 ton cementa in 10 ton železa. Stala ga je 25.000 jenov.

× V vojnih časih ljudje več kadijo kakor v mirnih. Vojna je tudi živčna vojna. Razburjene živce pa je na neki način treba tudi pomiriti. Nekateri so prenrinčani, da je uspešno sredstvo za to tobak. Vsaj kadilci tako pravijo. Da sta vojna in tobak res v nekaki zvezi, dokazujejo zanimivi podatki, ki so bili v zadnem času objavljeni in ki vsi dokazujejo, da se med vojno pokadi mnogo več tobaka kakor v mirnih časih.

× Čudaške prepovedi. Neki newyorški dnevnik si je vzel čas, da je svojim bralcem navedel najčudnejše prepovedi, kar so jih izdali v zadnem času v Zedinjenih državah. Tako je država Tennessee prepovedala v aprilu jesti in seveda loviti ribe. Južna Karolina je prepovedala izdelovati steklenice v podobi ženskih teles, ker so se mnogi nad tem zgražali. Guverner Kalifornije je prepovedal v krčmah uporabljati stole, tako da morajo gostje piti stoje. Na ta način ima gostilničar možnost presoditi stopnjo pijanosti svojih gostov, kajti tudi tam je prepovedano točiti alkoholne pijače pijanim osebam.

KRATKA PAMET

Posestnik Gašper ima hlanca, ki je bolj kratke pameti. Nekoč ga pošlje v gostilno z naročilom za čevlarskega mojstra Melhijorja. Kmalu se hlapec vrne ves upehan.

»Ali si ga našel?« ga vpraša gospodar.

»Sem,« mu odgovori hlapec. »Ampak tisti gospod se ne imenuje Melhijor, Strehar se piše. Pa tudi ni čevlarski, temveč je kleparski mojster...«

× Cigani na Slovaškem se ne smejo več potepati. Slovaški notranji minister je izdal odlok, na podlagi katerega se mora 29.000 ciganov, ki živijo na Slovaškem, vrniti v svoje domovne občine ter se odpovedati neprestanim selitvam iz kraja v kraj.

× Ženski raj na Sumatri. Skupina ameriških znanstvenikov se je pred kratkim vrnila s svojega potovanja na otok Sumatro, kjer je preučevala družabne razmere minankabavskega plemena, ki živi v tamkajšnjih džunglah. Tam je žena gospodar in ima svojega moža pod copato. Kadar bi se tam kakšna ženska rada poročila, pošlje kakega moškega, ki je v sorodu z njenim izvoljencem, z darili in ženitno ponudbo na njegov dom. Navada pa je, da dotični izvoljenec ne sme sprejeti takoj te ponudbe, temveč se mora še nekaj časa obotavljati. Šele potem, ko drugič pridejo k njemu z darili, dá svoj pristanek in je s tem že kar poročen. Oba novoporočenca pa ostaneta pri svojih domačih družinah in je potem žena tista, ki od časa do časa obišče moža na njegovem domu. Če se mož le enkrat izrazi, da bi se rad ločil, je to že tako rekoč ločitev. Čeprav upravlja v vsaki družini gospodarstvo najstarejši možki, vendar ta nima pravice ukozovati in se ne more upreti volji žensk. Mož ni podložen samo svoji ženi, temveč tudi vsem drugim ženskam in prav tako možkim, ki so v dotični družini starejši. Otroci, ki se rode, pripadajo družini žene in po njej prav tako dobe svoje ime. Skupno vlado sestavlja svet, v katerem so samo poročene žene.

× Strela je divjala po sobah, a ljudem ni storila mnogo zlega. V okolici Tortone so nedavno večer doživeli nenadno nevihto, med katero je bilo mnogo bliskanja in grmenja. Na lepem je strela udarila v hišo kmečkega posestnika Riharda Milaneseja, ki je bil s svojo družino pravkar pri večerji. Najprej je strela poskakovala po pohištvo, nato pa preskočila v zbrano družbo in laže ranila hišnega gospodarja in neko žensko. Od tod je strela udarila v vrata in jih razbila ter preskočila na dvorišče. Z dvorišča je obiskala še stanovanje babice, kateri je kuhinjo povsem uničila, žena sama pa je ostala nepoškodovana. Uničujoča iskra pa se še zmerom ni unesla, temveč je skočila še v bližnjo hišo domačega pismonoše in mu prav tako uprizorila precejšnje razdejanje.

× Konj je razumna žival. Štiri leta je minilo, odkar so tatovi odvedli župniku v Bruspercu lepega konja. Pred kratkim pa je stal eden izmed župnikovih bratov v Mestru na cestnem vogalu in se pogovarjal z nekimi znanci, ko je za seboj nenadno zaslišal vesel rezget, istočasno pa se je nekaj prijazno podrgnilo ob njegovo stran. Začuden se je obrnil in zagledal je konja, ki so ga pred štirimi leti ukradli njegovemu bratu. Pametna žival je spoznala nekdanjega svojega negovalca in je zdaj seveda spet v hlevu svojega pravega gospodarja. Izkazalo se je, da je med tem šla že skozi razne hleve, toda pravih tatov doslej še niso ugotovili.

× Strupena ptica. Na Novi Gvineji živi neka vrsta ptice, ki jo po pravici imenujejo ptico smrti. Ime je dobila odtod, ker izloča iz kljuna neki strup, s katerim ubija svoje žrtve. Strup izločajo strupene žleze v golši. Ptica smrti svojo žrtev najprej kavsa s kljunom in ji kakor kača s pikom vbrizga v rano strup. Ptica smrti je že zelo redka in bo kmalu izumrla, če je ne bodo umetno ohranili. Po zunanosti in velikosti je podobna kosu.

× Tudi severni medved ljubi toploto. Marsikdo morda misli, da severni medved ne pozna ali sploh ne prenese toplote. Temu pa ni tako. Res je, da žive severni ali beli medvedi v deželi večnega snega in večnega ledu, kjer je ledeno mrzlo. Mladi medvedki pa prav tako ljubijo toploto kakor njihovi sovratniki, mladiči rjavega kosmatinca, ki živi v toplejših krajih. Še več, brez toplote se prve dni in prve tedne sploh ne bi mogli obdržati pri življenju. Bela medvedka zato svoj mladi zarod stalno greje z dihanjem in ga boža s šapami. Tudi za to skrbi, da je v brlogu zmerom dovolj toplo.

Meteorji so po večini ostanki razpadlih zvezd

Zadni orjaški meteor je padel na ozemlje Sibirije l. 1908.
— Vsi meteorji so sestavljeni iz snovi, ki jih dobiš tudi na zemlji

Človeka že od nekdaj zanima vesoljstvo z luno in z vsemi nešteti zvezdami. Da na mesecu ni živih bitij, je nedvoumno dognano, ker na njem ni zraka in ne drugih pogojev za kakršno koli življenje. Toda na posameznih izmed nešteti zvezd skoro gotovo bivajo kakšna bitja in rasejo kakšne rastline. Če so ta bitja podobna ljudem, bo pač človeštvu na zemlji ostalo za zmerom nejasno, ker ni verjetno, da bo človek kdaj iznašel prevozno sredstvo, s katerim bi lahko potoval po vesoljstvu. Pa če bi že morda lahko prišel na kakšno bližnjo zvezdo, ne bo mogel priti do bolj oddaljenih nebeških teles, katerih oddaljenost je včasih tolika, da bi človek z največje naglice lahko letel skozi vesoljstvo do njih, pa bi prej potekla njegova življenjska doba, preden bi jih dosegel.

Zvezdoslovci so že mnogokaj dognali, a še nešteto reči je neznanih. V naprej lahko izračunajo, kdaj mrkneta sonce in luna. Tudi bližanje kakšne repatice lahko napovedo in o bližnjih zvezdah vedo, kakšno je njih ozračje.

O meteorjih, ki padajo iz vesoljstva na zemljo, tudi vedo, kaj so, a napovedati ne morejo, kdaj bodo padli. So to premajhna nebesna telesa, da bi jih pravčasno opazili in morda opozorili človeštvo na njih nevarnost. K sreči so padci večjih meteorjev redki. Če bi meteorji večje razsežnosti pogosto padali na zemljo, bi pač mi zemljani živeli v stalnem strahu pred njimi.

Kaj pa so meteorji, odnosno zvezdni utrinki? Zvezdoslovci pravijo, da so to po večini ostanki razpadlih zvezd. Pogosto lete meteorji v milijonskih tropih skozi vesoljstvo in če pridejo v območje zemske privlačnosti, jih zemlja pritegne nase. Na poti skozi naše ozračje se spričo drgnjenja ob zrak segrejejo in zažarijo. Mi rečemo temu, da se je zvezda utrnila. Prav za prav so zvezdni utrinki pogosta zadeva in zvezdoslovci pravijo, da pade vsak dan na zemljo deset milijonov zvezdnih utrinkov. So pa to le drobni koščki, po večini prah, tako zvan vesoljski prah. Ta prah dežuje neprestano, ponoči in podnevi, na našo zemljo. Sledove tega prahu vidimo zlasti na zasneženih pokrajinah Grenlandije, ki so čisto rjavorumene od tega prahu. Če pade tu in tam kakšen malce večji kamen izpod neba, pogosto tega ne zapišejo niti časopisi. Tako malopomemben dogodek je to. Vse kaj drugega pa so padci orjaških meteorjev. Zadnji orjaški meteor je padel junija l. 1908. na ozemlje Vzhodne Sibirije. Bil je tako velik, da je uničil nad tisoč kvadratnih kilometrov gozdov in napravil razsežno jamo. Še dolga leta po nesreči je bilo drevje tam na okoli požgano. Pri padcu se je zemlja daleč na okoli silno stresla. Tehtal je ta meteor, kakor so pozneje precenili, okoli 800.000 ton (800 milijonov kilogramov). Sreča je le bila, da je padel na neobljudeno

zemljo. Kako strahotno bi to bilo, če bi se zrušil, recimo na Berlin.

Zelo velik je bil tudi meteor, ki je padel na tla pri Tucumanu v Argentini. Tehtal je 15.000 kg, kar pa seveda ni mnogo v primeri s sibirskim meteorjem. Orjaški pa je bil meteor, ki je po računih učenjakov pred 50.000 leti padel na zemljo v Arizoni. Napravil je nad en kilometer široko in 170 metrov globoko žrelo. Gmota tega meteorja sama pa se je zarila še 400 metrov v zemljo. Sodijo, da se je morala zavoljo udarca tega izpodnebne telesa ob zemljo stresti vsa ameriška celina.

Posebno velik je moral biti meteor, ki je v davni nekoč padel na zemljo ob bavarsko-virtemberski meji v tako imenovanem Riesu. Učenjaki namreč pravijo, da je precej okrogla kotlina Ries s premerom nad 20 kilometrov ostanek orjaškega žrela, ki ga je bil bogve kdaj izgrebel orjaški meteor. Sredi te kotline, v kateri je bilo nekoč globoko jezero, stoji zdaj mesto Nördlingen. Podobna meteorska kotlina je neko jezero v Gornji Gvineji v Afriki, ki ima premer polosmega kilometra.

Zanimiv je tudi tako zvan kameniti dež. Leta 1803. je v Aiglu v Franciji treščilo okrog 3000 izpodnebnih kamnov na površino kakšnih 10 kvadratnih kilometrov. Nenadno so bili ljudje zagledali temen oblak, ki se je naglo pomikal preko neba in se s silnim gromom raztreščil na zemljo. Ti izpodnebniki kamni so porušili mnogo hiš in ubili mnogo ljudi. Ropotanje spričo udarjanja teh kamnov ob tla se je slišalo 130 km daleč. Leta 1908. je padlo do 200 kamnov pri Stannernu na Tirolskem na zemljo. Drug kameniti dež so opazovali leta 1868. pri Pultusku na Poljskem, kjer je trajalo grmenje več minut. Omeniti je tudi veliki kameniti dež 10. februarja leta 1896. v Madridu, ko se je glavna meteorska gmota k sreči še v zraku spremenila v prah in plin. Navzlic temu se je od razpoka zdrobilo na milijone šip in oknih in prebivalstva se je polastil strašen poplah.

Po sestavini razlikujemo dve glavni skupini meteorjev, in sicer karbide in železne meteorje. Drugi vsebujejo do 90 odstotkov čistega železa, a ostanek sestavljajo nikelj, fosfor, žveplo in druge snovi. Kamenite meteorje sestavljajo v glavnem silicij, kalcij, kisik, ogljik, dušik, vodik, helij, žveplo, magnezij, aluminij, fosfor, baker, zlato, uran in druge prvine, ki jih dobimo tudi na zemlji. Pogosto je dobiti v njih tudi drobne demante.

Vsekako nam dajejo meteorji zanesljivo podobo o tem, iz kakšne snovi so nebeška telesa. Vsi znani meteorji imajo snovi, kakršne dobiš tudi na zemlji. To bi bil torej dokaz, da zvezde nimajo, recimo, kakšne posebne rude, kakršna bi ne bila znana nam zemljanom.

Odlično vino iz sirotke, ki ostane pri izdelovanju sira

Zelo dobro belo vino so nedavno dali gostom na gostiji v Clevelandu, ki jo je pripravilo neko kmetijsko združenje. Šele na koncu je eden izmed gostiteljev povedal, da vino, ki je vsem tako ugajalo, ni bilo narejeno iz grozdja, temveč da je samo stranski izdelek pri izdelovanju sira. Strokovnjak za predelovanje mleka v Ohio je opisal, kako je nastalo to vino.

Po naključju so odkrili, kako se da napraviti vino iz mleka. V neki delavnici za izdelovanje sira so predelovali sirotko. Naključje je hotelo, da je nastala z vretjem tekočina s prijetnim okusom, ki je zelo spominjala na vino. Ko so tekočino prelili v leseno posodo

in jo izpostavili zelo nizki toplini, se je izčistila in je postala še boljše in močnejše. Nasled so jo precedili in natočili v steklenice. Ko so jo po daljšem zorenju spet pokusili, je bila pravo, izvrstno vino. To vino ima 15 odstotkov alkohola. Njegove glavne sestavine so sirotka, kvas in sladkor.

DOBER IZGOVOR

Dušan (svoji ženi): »Ženica, pozabila si, da je danes moj rojstni dan.«

Zena: »Da, priznam, toda pozabila sem zato, ker ti danes ni prav nič videti, da si se že postaral za eno leto...«

Papiga kot ženitovanjska posredovalka

Mladi zdravnik doktor Milan Bregar se je osamosvojil. Že teden dni je čakal na bolnike, a nihče se ni hotel oglasiti.

Razočaran je nekega popoldneva sedel pri odprtem oknu in razmišljal, kako bi privabil k sebi bolnike. Tedaj pa je naenkrat prifrftala skozi okno v sobo papiga pisane barve. Cisto krotka je bila in je sedla na mizo. Videl je, da je nekoliko šepala. Hotel ji je pregledati rano, pa se mu je umikala.

Tedaj pa so se naglo odprla vrata in v sobo je planilo lepo mlado dekle.

»Oprostite! Videla sem, kako je moja Danica vdrla skozi okno k vam.«

Vsa srečna je stekla k ptici in jo pogladila po glavi.

»O, potolkli so te, uboga Danica. Ali je varno, gospod doktor?«

»Mislim, da ne, gospodična!«

»Moje ime Danica Slokanova,« se je predstavila, potem pa se je spet obrnila k ptici.

Doktorja Bregarja je nenadoma prevzela zadrega. Slokan je bil bogat trgovec. Obiskovalka je bila lepa, vitka deklica z rdečimi ustnicami in dvema vrstama bleščeče belih zob. Cisto je pozabil, da bi se ji bil moral predstaviti, in je samo rekel:

»Vaša papiga, gospodična?«

Vprašanje je bilo nerodno, zato mladi zdravnik ni smel zameriti, ko je papiga, njegova prva bolnica, vzkljknila: »Bedak!«

»Da!« je prikimala mladenka. »Pravkar sem se bila napravila, da odidem od doma, ko mi je Danica pobegnila. Hitela sem za begunko po vseh ulicah, dokler je nisem zagledala na vašem oknu. Oprostite, gospod doktor, če sem nekoliko viharno vdrla k vam!« S prisrčnim nasmehom mu je ponudila roko.

Mladi zdravnik sicer ni bil plahe narave, toda nasproti ljubki deklici se ni spomnil drugega odgovora kakor abotne besede: »Prosim, gospodična!«

»Bedak!« je zavpila nanj papiga.

Prijetni obraz mlade deklice je pokrila temna rdečica. Ptica je bila že kar preveč predrzna.

»Torej jo smem vzeti s seboj, gospod doktor?«

»Prej bi še rad ptico obvezal, gospodična.« Doktor Bregar se je počasi spravil na delo. Čudno dolgo se je ukvarjal z obvezovanjem. Ptica mu je položila glavo na prsa, med tem pa je roka njene gospodarice počivala na njenem perju.

»Hvala, hvala!« se je zadržala papiga. »Danica hoče poljubčkov!«

»Ta ptič me kar v zadrego spravlja!« se menila gospodična.

»O ti srčkana Danica!« se je sladkal ptici Milan.

»Bedak!«

»Nesnaga! Takoj boš prosila za odpuščanje, Danica!«

»Danica hoče poljubčkov!« se je drla papiga. Škrlatna rdečica je zalila obraz mladenke prav do tilnika.

»Ali smem vzeti to nesnago s seboj, gospod doktor?«

»O, prosim, gospodična!« ...

»Bedak!« je ponovila papiga.

»Molči, Danica!«

»Le potrpljenje, mala Danica, poljubčki tudi še pridejo!« Milan je začel zadevo obračati na veselo. Njegove oči so se ustavile na lepi dekliški postavi.

»Če vam ni neljubo, bi vas spremil...«

»Tako je prav! Danica hoče poljubčkov, bedak!« se je spet zadržala ptica.

Prav veselo se je zasmeljal doktor, potem pa se je z lahnim priklonom obrnil k mladenki.

»Če utegnete, prosim, gospod doktor!«

»Že zato je prav, da pojdem z vami, gospodična, da vam bom držal živalco...«

»Tako je prav!« je vpila žival.

Nekaj minut nato sta korakala po cesti. Milan je držal ptico, toda njegove oči so se neprestano ozirale na desnico proti Danici, gospodični Danici namreč, ne papigi Danici!

»Tako je prav!« je večkrat zavpila papiga, »tako je prav. Danica hoče poljubčkov! Bedak!«

Ko sta prispela do vile Daničinega očeta, je mladenka povabila doktorja Milana Bre-

garja v hišo. Tam je zdravnik še enkrat pregledal svojo prvo bolnico.

Tudi prihodnje dni je redno vsako popoldne obiskal krilato bolnico, in ker se papiga Danica ni naveličala vzklikanja: »Danica hoče poljubčkov!« jo je naposled res poljubil, toda ne ptice s krivim kljunom, temveč ono z rdečimi ustnicami.

»Tako je prav!« se je drla papiga.

— // —

Zdaj je doktor Milan Bregar že davno srečen rodbinski oče. Tudi dosti bolnikov ima. Krilato Danico pa oba zelo spoštujeta: gospod doktor kot svojo prvo bolnico, gospa Danica pa kot ženitno posredovalko.

Boltežar

Podmorski predor med dvema japonskima otokoma

Nedavno sta bila japonska otoka Hondou in Kiušiu zvezana s podmorskim predorom. To je doslej najdaljši predor, ki je bil kdaj izkopen pod morjem. Spaja obrežni mesti Simonoseki in Moji. Dolg je približno osem kilometrov. Tla na tem mestu so začeli vrtati že leta 1936., in sicer hkratu z obeh obrežnih strani. Inženjerji, ki so naredili načrte za ta predor in ki so vsa dela tudi vodili, so računali, da predor ne bo tako hitro izkopen, kakor je v resnici bil. Pri vrtanju so namreč našli na manjše ovire, kakor so z njimi računali. Predor je sicer zdaj res že izkopen, toda vsa dela, ki so potrebna za upostavitve prometa med omenjenima

krajema, še niso končana. Zdaj polagajo skozi predor železniški tir.

Pri nas v Evropi so tudi že davno napovedovali, da bosta s podmorskim predorom zvezani Španija in afriška celina preko Gibraltarske morske ožine. Enako naj bi imele zvezati evropska celina tudi z angleškim otočjem pod Rokavskim prelivom. To pa so bili seveda šele načrti, ki se še niso uresničili in se verjetno tudi ne bodo vsaj toliko časa ne, dokler bo trajala vojna. Kadar bosta ti dve važni morski ožini res dobili svoja podmorska predora, bo Japonska izgubila prvenstvo na tem področju, kajti po dolžini bosta omenjena evropska predora daleč prekašala podmorski predor na Japonskem.

103 leta je dosegla, a ni nič pazila nase

Najstarejša žena v Mantovi je pred dnevi dosegla 103 leta. Piše se Maria Malbezzini. Rodila se je l. 1838. Starka nima še velih lic. Lasje so ji pa osiveli. Prepričana je, da bo živela še dolgo. Spomin ima še dober in rada se pogovarja o vsem, kar je doživela v svojem dolgem življenju. Prav dobro se spominja še bitke pri Solferinu. S svojim bratom je tedaj negovala ranjence. Rada izpije kozarček vina po kosilu, zdravil pa v svojem življenju ni nikoli jemala. Rodila je tri sinove. Najmlajši je padel v strelskih jarkih na Krasu med svetovno vojno. Mož ji je umrl 12 let po poroki.

Ko so jo vprašali, kako je mogla postati tako stara, je odgovorila, da se je pač postarala vsako leto za eno leto. Nikdar ni bila bolna, samo nekajkrat jo je bolela glava. Priznala je, da se ni zelo trudila, da bi dosegla visoko starost. V mladosti pa je morala trdo delati. Z avtomobilom se je prvič peljala zdaj na svoj rojstni dan. Ni se upala vstopiti v avtomobil. Domači župnik pa jo je silil in se je le odločila za prvo vožnjo z avtomobilom. Rada posluša radio in pravi, da je škoda, da mora človek umreti, ker je življenje tako zanimivo. Zgodaj hodi spat in rano vstaja. Hrani se zelo preprosto. Za zajtrk izpije mleko brez sladkorja, opoldne uporabi

fižolovo ali riževo juho, poleti tudi paradiznikovo solato, zvečer pa spet mleko domačih krav.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

NI V SVOJI KOŽI

Mož: »Bolan sem, pa me tako jezíš, da bi iz kože skočil.«

Žena: »Le skoči, saj mi je zdravnik povedal, da nisi več v svoji koži.«

VARČEVANJE

Žena: »Pomisli, osemdeset dinarjev stane ena kokoš. Kar zadovoljna sem, da je nisem kupila. Prihranila sem, pomisli, osemdeset dinarjev!«

Mož: »Še več bi si lahko prihranila.«

Žena: »Kako to?«

Mož: »No, če ne bi kupila dveh kokoši.«

KAR DVA CVETA

Rozalija, starejša gospodična si v trgovini pomerja klobuk. Vse ji ugaja, le svilen šmarnica za trakom ji ni všeč.

»Toda gospodična, ta cvet vam zelo pristaja; napravljiva vas za deset let mlajšo,« ji trdi trgovka.

»No potem mi pa prišijte dva takšna cveta za trak!« se potolaži Rozalija.

ZAHVALA

Dne 4. junija 1941 mi je požar upepelil hlev in gospodarsko poslopje s premišninami. Zavarovan sem bil pri zavarovalnici

„JUGOSLAVIJI“

ki je v moje največje zadovoljstvo škodo takoj ocerila in izplačala. Za njeno kulanco se ji zahvaljujem in jo vsakomur toplo priporočam.

Ježica, dne 10. junija 1941.

Aubelj Jožef